

br
Oe 1074

FÅR JAG LOV?

Vattenbrukets juridik

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

1001106819

FORSKNINGSRÅDSNÄMNDEN

Rapport 82:6

FÅR JAG LOV?

Vattenbrukets juridik

Rapport från Arbetsgruppen för juridiska frågor
inom Styrgruppen för vattenbruk

*"Vad hjärtat älskar blir till sång
En prisar sina hundars språng
En annan falkjakt. En har lust
till älskog, en till bollspelsdust.
Men sådan är ej mitt behag,
jag önskar bara fiska jag."*

Isaac Walton, 1653

FORSKNINGSRÅDSNÄMNDEN
NATURRESURSDELEGATIONEN

Styrgruppen för vattenbruk:

Ackefors, Hans, ordf	Delegationen för naturresursforskning, FRN, och zoologiska institutionen, Stockholms universitet, Stockholm
Grip, Kjell	Delegationen för samordning av havsresursverksamheten, Göteborg
Holmström, Nina, v ordf	Delegationen för samordning av havsresursverksamheten, Göteborg
Johnsson, Rune	Svenska västkustfiskarnas centralförbund, Göteborg
Larsson, Bengt, sekr	Institutionen för husdjursförädling och sjukdoms-genetik, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala
Lundholm, Bengt	Delegationen för naturresursforskning, FRN, Stockholm
Nyman, Lennart	Sötvattenslaboratoriet, Drottningholm
Peterson, Hans	Ewos AB, Södertälje
Sigfridson, Richard	Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Göteborg
Westerberg, Leif	Distributions AB Dagab, Solna

Får jag lov?

Vattenbrukets juridik. Rapport från Arbetsgruppen för juridiska frågor inom Styrgruppen för vattenbruk, FRN och DSH.

Utgivare: Forskningsrådsnämnden i samarbete med Delegationen för samordning av havsresursverksamheten, Göteborg.

Copyright: FRN och författarna

Fiskvinjetter: Curt Ljungberg

Teckningar i övrigt: Nils Peterson

Tryck: Temdahls Tryckeri AB, Östervåla, 1982.

Distribution: Förlagstjänst, FRN, Box 6710, 113 85 Stockholm.

ISSN 0348-3991

ISBN 91-86174-07-X

Inneh

FÖRORD

ENGLISH SUMM

INTRODUKTION

OLIKA VATTEN

Definition av

Olika former o

Fiskevård . .

Olika former a

Fiskeredskap

ADMINISTRATIV

MYNDIGHETER

Lagregler som

Rätt till v

Rätt till a

Miljöskyd

Naturvård

Byggnads

Fiskerista

Vattenlag

Sjötrafikk

Fastighet

Expropria

Anläggni

Lagregler som

Livsmede

Hälsovård

Epizootila

Veterinär

KONKURRENS O

Odlingsanlägg

Andra intress

NUVARANDE PI

Handläggning

Handläggning

BRISTER I DE NU

Planeringsmä

Länsstyrelsen

Vattendomst

FÖRSLAG TILL A

Åtgärder som

Åtgärder som

REFERERADE F

Innehållsförteckning

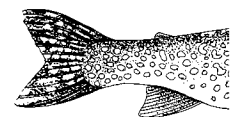
FÖRORD	5
ENGLISH SUMMARY	7
INTRODUKTION TILL VATTENBRUK	10
OLIKA VATTENBRUKSTERMER	12
Definition av olika begrepp inom vattenbruk	13
Olika former och syften med vattenbruk	15
Fiskevård	16
Olika former av fiske	16
Fiskeredskap	16
ADMINISTRATIV STYRNING	18
MYNDIGHETER OCH FÖRFATTNINGAR	20
Lagregler som gäller anläggnings tillkomst	21
Rätt till vattenområde	21
Rätt till allmänt vattenområde	22
Miljöskyddslagen	22
Naturvårdslagen	23
Byggnadslagen, byggnadsstadgan	24
Fiskeristadgan	26
Vattenlagen	27
Sjötrafikförordningen	29
Fastighetsbildningslagen	30
Expropriationslagen	30
Anläggningslagen	31
Lagregler som gäller anläggnings drift m m	32
Livsmedelslagen	32
Hälsovårdsstadgan	34
Epizootilagen	34
Veterinära införelsekungörelsen	34
KONKURRENS OCH KONFLIKTER	35
Odlingsanläggningars påverkan på andra intressen	35
Andra intressens påverkan på odlingsanläggningar	37
NUVARANDE PRÖVNINGSSYSTEM	40
Handläggningsrutiner inom länsstyrelse och fiskeristyreelse	40
Handläggningsrutiner inom vattendomstol	43
BRISTER I DE NUVARANDE PRÖVNINGSSYSTEMEN	46
Planeringsmässiga överväganden	47
Länsstyrelsens och fiskeristyrelsens prövning	49
Vattendomstolens prövning	52
FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER	53
Åtgärder som kan vidtas direkt	53
Åtgärder som kräver vidare utredning	54
REFERERADE FÖRFATTNINGAR	55

ORDFÖRKLARINGSLISTA FÖR VATTENBRUK	57
ARTLISTA	60
BILAGOR	63
1. En odlares syn på vattenbruk och erforderlig administrativ prövning ..	63
2. Prövning av ansökan om tillstånd till vattenbruk i Norge	67
3. Prövning av ansökan om tillstånd till vattenbruk i Finland	71
4. Prövning av ansökan om tillstånd till vattenbruk i Danmark	72

Förord

"Ge en människa en fisk
och hon har mat för en dag.
Lär henne att odla fisk
och hon har mat för alltid."

Kinesiskt ordspråk

belt så många som
hundra.

På initiativ av na
betsgrupp för att
och alger i Sverige
ligheterna till vat
utvecklingen. För
ekonomi tillsatte r
gemensamt en sty
heterna till en up
områden.

Styrgruppen tillsa
närmare studera b
fick i uppgift att
band med etableri
de av odlingar pr
ningen deltar såvä
för juridik har haf
föreslå förenklinga
myndigheterna.

Sedan länge har a
enligt fiskeristadg
problemfritt. Före
sätt känt sina int
samhet har därför
der de senaste åre
enligt miljöskydds

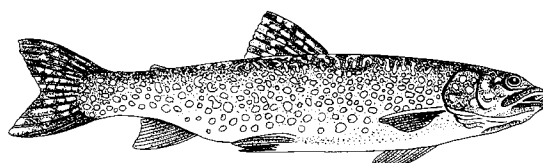
* Svensk Akvakultur — N
0348-3991. Rapporten är

.....	57
.....	60
.....	63
ativ prövning .	63
ge	67
and	71
mark	72

Förord

”Ge en människa en fisk,
och hon har mat för dagen.
Lär henne att odla fisk,
och hon har mat för hela livet.”

Kinesiskt ordspråk.

Sedan mitten av 1970-talet har intresset för fisk- och musselodlingar ökat kraftigt. Antalet ansökningar om odlingstillstånd har vissa år varit mer än dub-

belt så många som föregående år. Antalet odlingar i Sverige uppgår nu till flera hundra.

På initiativ av naturresursdelegationen inom FRN bildades under 1979 en arbetsgrupp för att utvärdera möjligheterna för kommersiell odling av fisk, skaldjur och alger i Sverige. Våren 1980 avlämnade gruppen en rapport* som belyste möjligheterna till vattenbruk med en bakgrundsbeskrivning av den internationella utvecklingen. För att grundligare belysa frågeställningar inom biologi, teknik och ekonomi tillsatte naturresursdelegationen inom FRN och havsresursdelegationen gemensamt en styrgrupp vars uppgift blev att mer detaljerat analysera möjligheterna till en uppbyggnad av svensk odlingsverksamhet i våra sjöar och kustområden.

Styrgruppen tillsatte under februari 1981 olika arbetsgrupper med uppgift att närmare studera biologiska, tekniska och ekonomiska frågor. En av dessa grupper fick i uppgift att belysa administrativa och juridiska problemställningar i samband med etablering av odlingsanläggningar. Ansökan om tillstånd för anläggande av odlingar prövas enligt olika lagar, stadgar och förordningar. I handläggningen deltar såväl centrala och regionala som kommunala organ. Arbetsgruppen för juridik har haft till uppgift att studera nuvarande prövningsförfarande samt föreslå förenklingar och förbättringar till frömma för den presumtiva odlaren och myndigheterna.

Sedan länge har ansökan om fiskodling, i allmänhet utsättningsodlingar, prövats enligt fiskeristadgan. Etablering av nya odlingsanläggningar sker emellertid inte problemfritt. Företrädare för andra anspråk på vattnens användning har på olika sätt känt sina intressen hotade. I takt med det ökade intresset för odlingsverksamhet har därför kravet på en skärpning av prövningsförfarandet vuxit fram under de senaste åren och från 1 juli 1981 skall odlingsanläggningar prövas även enligt miljöskyddslagen.

* Svensk Akvakultur — Näringsgren för framtida försörjning och sysselsättning. FRN, rapport nr 28-N, 1980, ISSN 0348-3991. Rapporten är sammanställd av Hans Ackefors.

Någon samlad bedömning av förutsättningarna för odlingsetablering förekommer för närvarande inte. Den prövning av odlingsanläggningar som idag sker är anpassad till de befintliga provningssystemen i länsstyrelse och fiskeristyrelse samt i vissa fall i vattendomstol. Samspelet mellan berörda myndigheter på lokal, regional och central nivå har i vissa fall brustit, och provningstiden har ibland blivit allt för lång. Sättet att hantera ansökningar har också varierat i olika delar av landet. Sedan ansvarsfördelning och samordning mellan myndigheter klarats ut och erfarenheter vunnits av handlägningsrutinerna enligt de senaste anvisningarna från naturvårdsverket och fiskeristyrelsen bör man kunna förvänta sig att provningstiden efter hand blir kortare än för närvarande.

Arbetsgruppen för juridik, som här framlägger sin rapport, har haft följande sammansättning:

Sven Berglund	Naturvårdsverket, Solna
Karin Ek	Länsstyrelsen i Stockholms län, Naturvårdsenheten, Stockholm
Kjell Grip, ordf.	Havsresursdelegationen, Göteborg
Bo Holmberg	Fiskeristyrelsen, Göteborg
Nina Holmström	Havsresursdelegationen, Göteborg
Magnus Sandström	Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Juridiska enheten, Göteborg

I samband med slutredigeringen har även styrgruppens ordförande Hans Ackefors deltagit i arbetet. Medlemmarna i arbetsgruppen har nedlagt ett betydande arbete vid utarbetandet av denna rapport. F. chefsrådmannen Staffan Larsson har hjälpt arbetsgruppen i vattenrättsliga frågor.

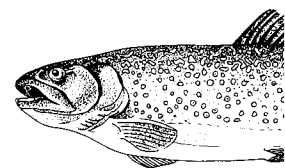
Ett särskilt tack riktas till ordförande Kjell Grip för hans inspirerande och skickliga sätt att leda gruppens arbete.

Hans Ackefors

Ordförande i Styrgruppen för Vattenbruk

English

The legislative

- The County Admini
- The Swedish Nation
- The Water Rights C

The County Admini
sions of the Environme
refers the matter for co
es received from these
taken into account, be

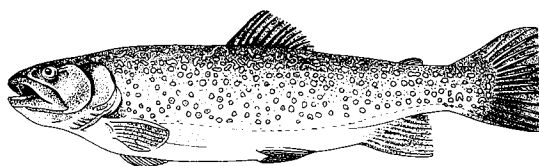
The Swedish National
with the provisions of t
ternally by the fishery
with the risk of spread
es. The decision by th
that of the County Adr
rity (the Regional Fish
assist it in arriving at

Occasionally, an applic
provisions of the Wate
alt with in this way. T
from a Water Court is
will transgress public c
the various authorities
transgression of public
from the Water Rights

Figures 1 and 2 show in
Sweden.

English summary

The legislative system for aquaculture in Sweden

Applications for proposed aquaculture in Sweden have to be considered by two, or sometimes three, authorities before permission is granted:

- The County Administration
- The Swedish National Board of Fisheries
- The Water Rights Court (occasionally)

The County Administration examines applications in accordance with the provisions of the Environmental Protection Act and the Nature Conservancy Act, and refers the matter for comment to various regional and local authorities. The replies received from these authorities are studied, and regional economic aspects also taken into account, before a decision is made.

The Swedish National Board of Fisheries examines applications in accordance with the provisions of the Fisheries Act. This examination is mainly conducted internally by the fishery authorities at central and regional levels and is concerned with the risk of spreading fish diseases and introducing more vigorous fish species. The decision by the Swedish National Board of fisheries generally precedes that of the County Administration. Replies to referrals by the regional fish authority (the Regional Fishery Office) are passed on to the County Administration to assist it in arriving at a decision.

Occasionally, an application for aquaculture has to be dealt with according to the provisions of the Water Rights Act. Up to now, very few cases have had to be dealt with in this way. There are six Water Rights Courts in Sweden. Permission from a Water Court is always needed if there is a risk that proposed aquaculture will transgress public or private rights. The relevant Water Rights Court consults the various authorities involved. If, however, it is clear that there is no question of transgression of public or private rights, permission does not have to be obtained from the Water Rights Court.

Figures 1 and 2 show in outline how an application for aquaculture is dealt with in Sweden.

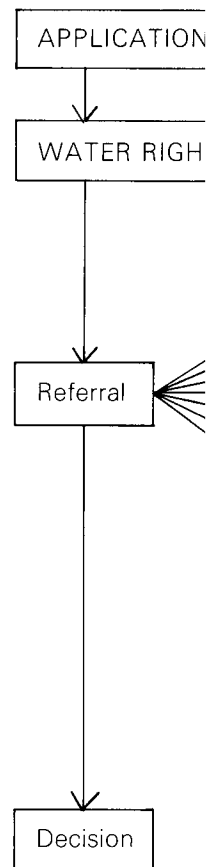
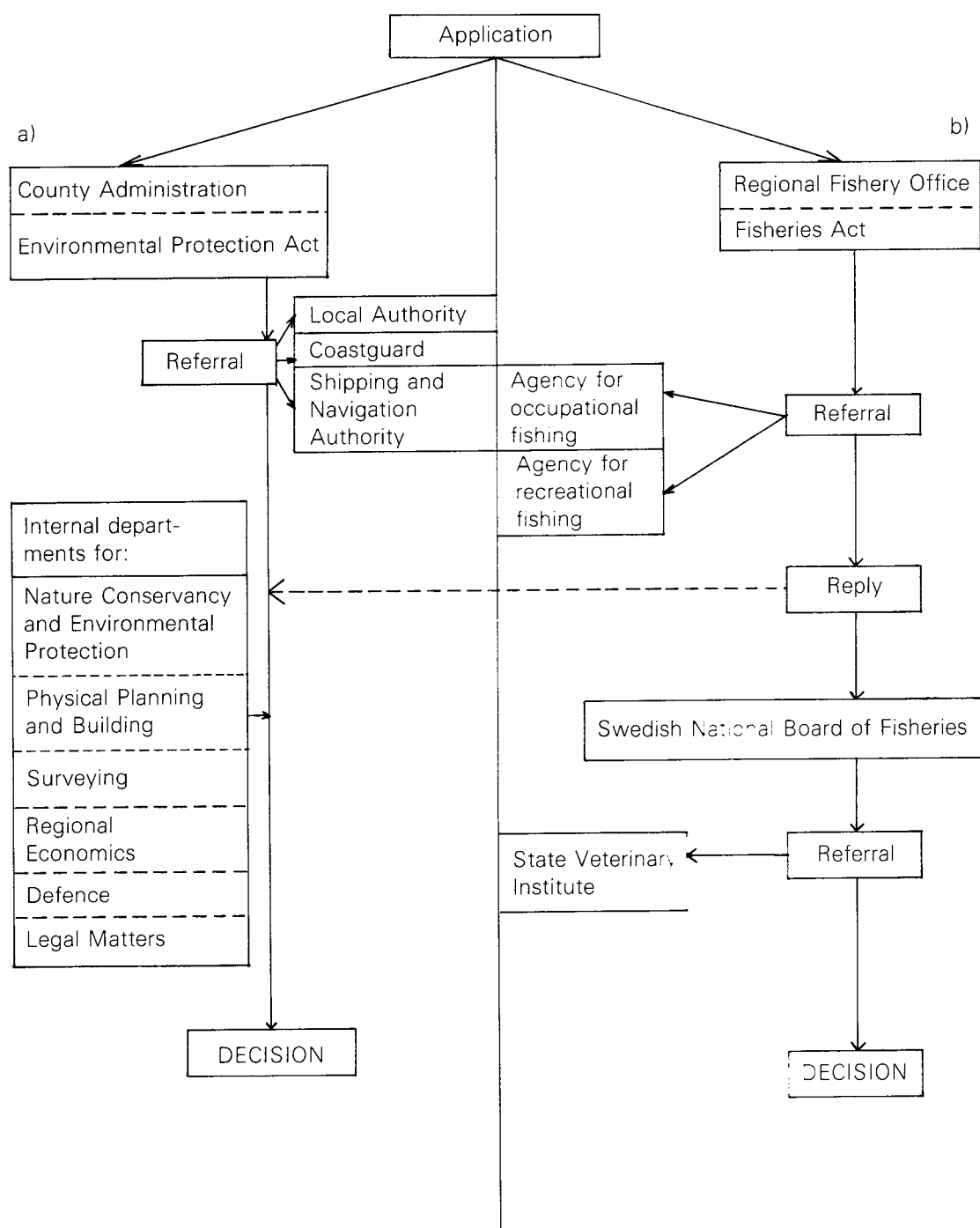

Figure II. How an
cordance with the

Figure I. Routes by which an application for aquaculture is dealt with by the County Administration in accordance with the Environmental Protection Act and by the Swedish National Board of Fisheries in accordance with the Fisheries Act

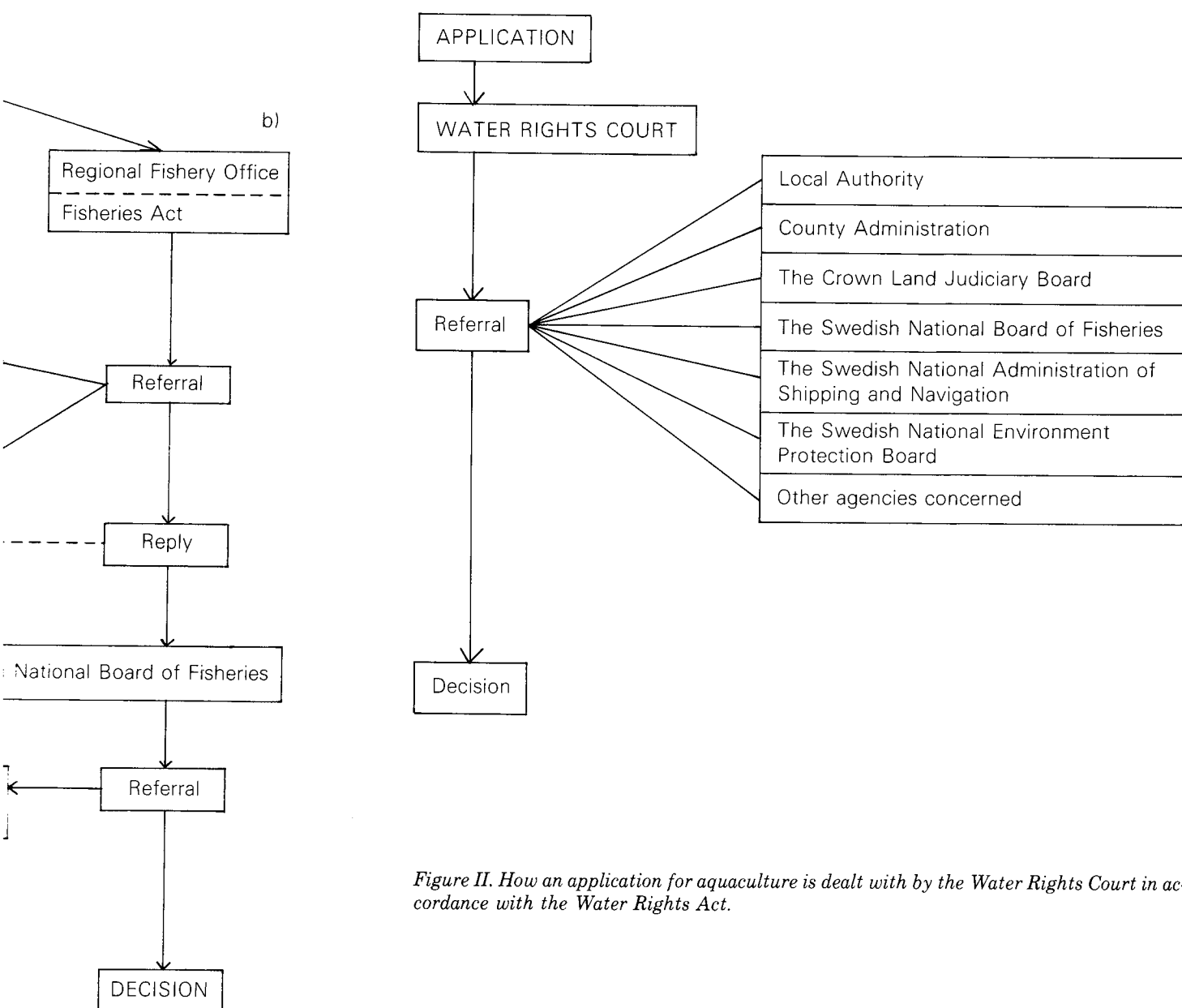
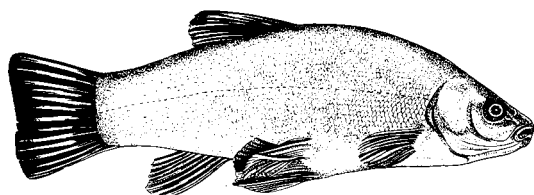

Figure II. How an application for aquaculture is dealt with by the Water Rights Court in accordance with the Water Rights Act.

Introduktion till vattenbruk

Betydelsen av fisk och skaldjur i det svenska kosthålllet är ofta förbisedd. Jordbrukets beroende av fiskmjöl som djurfoder är okänt för många människor, liksom olika industriers behov av kemiska produkter framställda ur marina alger.

För närvarande är 3/4 av den totala fisk- och skaldjurskonsumtionen grundad på import. Totalt har konsumtionen ett värde av 3,4 miljarder svenska kronor. Trots en betydande export av fisk, var handelsunderskottet för fiskeprodukter år 1980 inte mindre än 1,1 miljard kronor. Beträffande viktiga kemiska produkter framställda ur marina alger för livsmedels-, läkemedels-, textil- och färgmedelsindustrin är vi fullständigt beroende av importerade varor. Värdet av dessa är svårt att beräkna men torde uppgå till flera tiotals miljoner kronor.

Konsumtionen av fisk- och skaldjur är för närvarande 27,5 kg per person och år. Motsvarande kött-, fjäderfä- och fläskkonsumtion är 64 kg. Det bör emellertid observeras att Sverige importerar ca 100.000 ton fiskmjöl per år. Därjämte producerar vi själva ca 10.000 ton. För framställning av denna kvantitet fiskmjöl behövs det ca 500.000 ton fisk. Under 1979/80 användes ca 100.000 ton fiskmjöl för att föda upp broiler, svin och nötkreatur. Det motsvarar 12,5 kg fiskmjöl eller 56 kg fisk per person och år. Varje svensk konsumerar således 56,5 kg fisk per år direkt eller indirekt. Denna kvantitet omräknat för hela Sveriges befolkning blir nästan 700.000 ton/år. Härav utgör det svenska havsfiskets fångst ca 200.000 ton. Vårt beroende av fiskprodukter är således mycket stort.

Fisk och skaldjur är näringsriktig kost. Fiskproteinets aminosyresammansättning är mycket fördelaktig med hänsyn tagen till vårt näringsfysiologiska behov. Det innehåller bl.a. höga halter av aminosyrorna lysin, tryptofan och methionin. Fiskfett är lättsmält och innehåller fleromättade fettsyror. Fisk och skaldjur är därför i många fall överlägsna andra livsmedel, vilket inte alltid i Sverige blir mer och mer medveten om. Prisutvecklingen med bl.a. starkt ökande priser på kött, delvis orsakade av minskade köttsubventioner, har gjort att fisk dessutom är ett billigt livsmedel.

Det finns därför all anledning för en odlare att vända sig på den framtida marknad för fiskprodukter, såvida marknadsföring och distribution kan lösas på ett tillfredsställande sätt. Tar vi dessutom i beaktande den goda naturliga förutsätt-

ningar för odling av
ningar för utvecklin-
nomisk tillväxt och

I förlängningen av d
siella näringen i kor
kunnande inom hela
att sälja know-how t
nom utbildning eller
länder.

Introduktion

ningar för odling av fisk, kräftdjur, musslor och alger, finns det stora förutsättningar för utveckling av ett svenskt vattenbruk — en näringsgren som kan ge ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning inom landets gränser.

I förlängningen av detta resonemang ligger också förhoppningen att den kommersiella näringen i kombination med forskning och utbildning skall ge ett gediget kunnande inom hela vattenbruksområdet. Ett kunnande som kan exploateras för att sälja know-how till andra länder. Inte minst bör det finnas en ambition att genom utbildning eller på annat sätt stötta utvecklingen av vattenbruket i olika utländska länder.

sen av fisk och skaldjur i
nska kosthålllet är ofta
d. Jordbrukets beroen-
skmjöl som djurfoder är
r många människor, lik-
ta industriens behov av
produkter framställda
na alger.

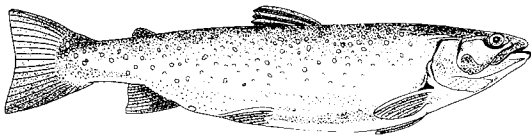
asumtionen grundad på
r svenska kronor. Trots
fiskeprodukter år 1980
emiska produkter fram-
textil- och färgmedels-
or. Värdet av dessa är
ner kronor.

5 kg per person och år.
kg. Det bör emellertid
per år. Därjämte produ-
i kvantitet fiskmjöl be-
00.000 ton fiskmjöl för
2,5 kg fiskmjöl eller 56
s 83,5 kg fisk per år di-
veriges befolkning blir
tets fångst ca 200.000
ort.

nosyrasammansättning
ysiologiska behov. Det
in och methionin. Fisk-
och skaldjur är därför
uten i Sverige blir mer
tade priser på kött, del-
isk dessutom är ett bil-

en framtida marknad
n kan lösas på ett till-
da naturliga förutsätt-

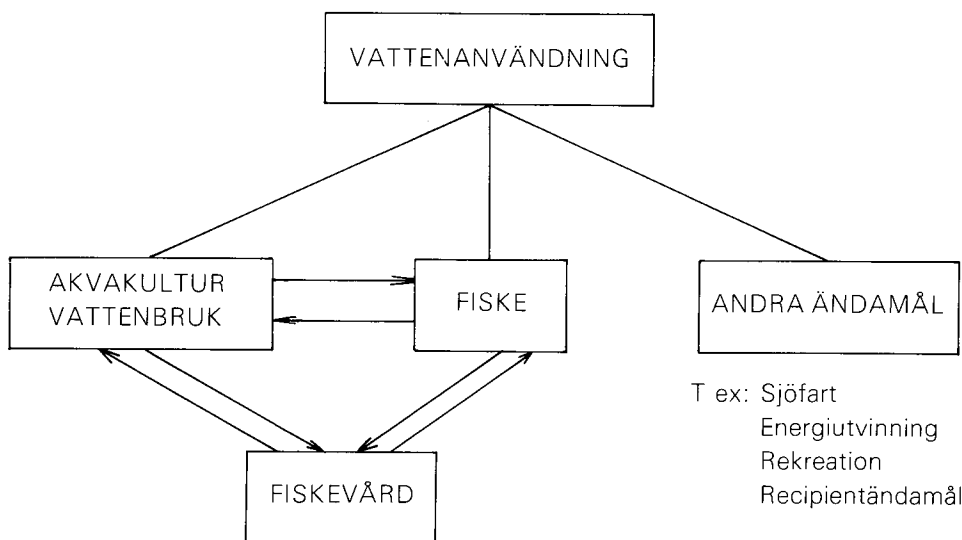
Olika vattenbrukstermer

Inom verksamheten med vattenbruk används ett flertal termer och uttryck som i stor utsträckning varken är definierade i författningstext eller på

annat vedertaget sätt. I gällande författningar förekommer begrepp som hittills använts med en mer eller mindre noggrant definierad innebörd. Den innebörd som termen ändock givits har emellertid i vissa fall visat sig dåligt lämpad för en del av de praktiska situationer som lagstiftningen idag avser att reglera. Genom den nu ökade odlingsverksamheten har frågan uppkommit om och i så fall i vilken utsträckning de gamla begreppen bör ges en ny och vidgad innebörd. De i det följande givna definitionerna bör enligt arbetsgruppens mening inkluderas i redan gällande lagstiftning och efter hand arbetas in i denna allt eftersom ändringar görs.

Med utgångspunkt från begreppet *vattenanvändning* har följande indelning gjorts av verksamheten i stort.

Vattenbruk är ett synonymt begrepp till akvakultur.

Fiskevård innebär en ring av fisk, introduktionstillstånd av lekplad med akvakultur i lingar är ett exempel. förbättra fritidsfisket

Innan arbetsgruppen kan följande schematiska kultur).

Detaljerad d inom vatten

Termerna *akvakultur* re har delvis tillkomn

Begreppet akvakultur

a) reproduktion och u miljör inkluderan

b) människans försök ningen av användk tion av deras fortp

c) med akvakultur av ka inrepp kan sty odlingsformer). (Fi

Arbetsgruppen föresl ka former därav:

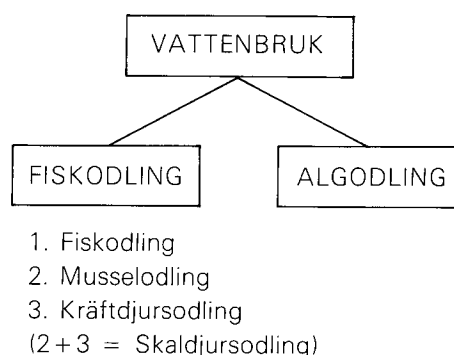
ermer

erksamheten med vat-
används ett flertal ter-
uttryck som i stor ut-
ng varken är definiera-
fattningstext eller på
er begrepp som hittills
nebörd. Den innebörd
sig dåligt lämpad för en
ser att reglera. Genom
om och i så fall i vilken
innebörd. De i det följ-
ing inkluderas i redan
llt eftersom ändringar

ar följande indelning

Fiskevård innebär en rad olika åtgärder för att främja fisket som t ex utplante-
ring av fisk, introduktion av näringsdjur, biotopvård (gödsling, kalkning, iord-
ningställande av lekplatser m m), och reglering av fisket. Fiskevården är integre-
rad med akvakultur i flera avseenden. Odling av laxsmolt i kompensationsod-
lingar är ett exempel. Odling av öring, röding, harr m fl för utsättning i syfte att
förbättra fritidsfisket och yrkesfisket är ett annat.

Innan arbetsgruppen mera grundligt definierar olika begrepp inom vattenbruk
kan följande schematiska översikt ges av de delar som ingår i *vattenbruk* (akva-
kultur).

Detaljerad definition av olika begrepp inom vattenbruk

Termerna *akvakultur* och *vattenbruk* förekommer inte i lagstiftningen. Den sena-
re har delvis tillkommit för att få jämförbarhet med jordbruk och skogsbruk.

Begreppet akvakultur har definierats olika, t ex

- reproduktion och uppfödning av akvatiska arter i kontrollerade och utvalda miljöer inkluderande "sea ranching" (amerikanskt lagförslag från 1979).
- människans försök att, genom insats av arbete och energi, förbättra avkastningen av användbara akvatiska organismer genom en väl avvägd manipulation av deras fortplantning, tillväxt och dödlighet (Reay 1979).
- med akvakultur avses odling av vattenlevande organismer där man genom olika inrepp kan styra produktionen. (Man talar om extensiva och intensiva odlingsformer). (Fiskeristyrelsen 1981-07-21).

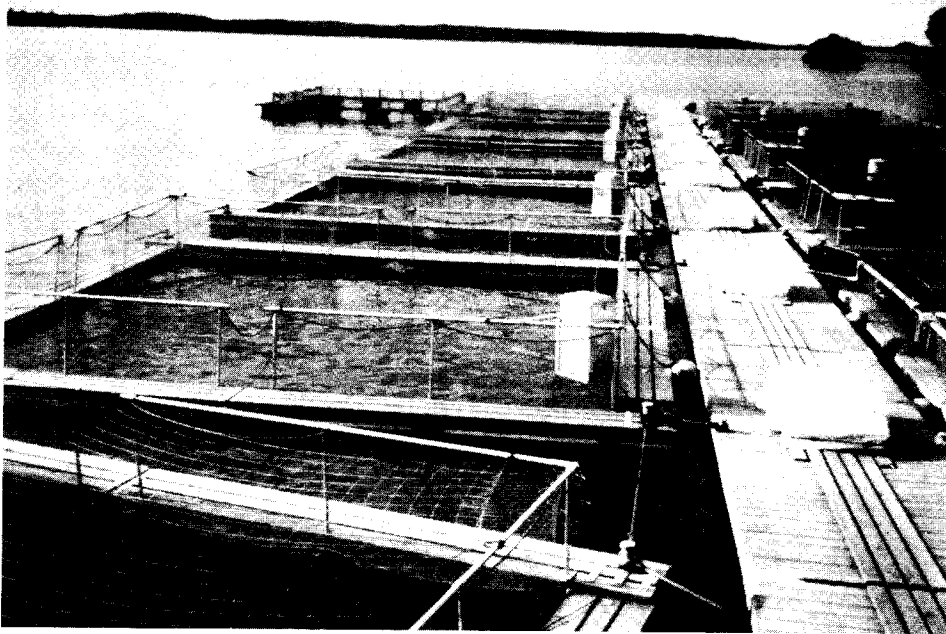
Arbetsgruppen föreslår följande definitioner för vattenbruk (akvakultur) och olika former därav:

ANDRA ÄNDAMÅL

ex: Sjöfart
Energiutvinning
Rekreation
Recipientändamål

Vattenbruk

Med vattenbruk avses odling av vattenlevande organismer som fisk, musslor och ostron, kräftdjur och alger i intensiva eller extensiva odlingsformer för att öka produktionen eller värdet av avkastningen över den som normalt förekommer i miljön.

Figur 1. Kassodling av fisk

Foto: Hans Ackefors

Fiskodling

Fiskodling i vidare bemärkelse omfattar odling av fisk, musslor, ostron och kräftdjur. Enligt 1§ fiskeristadgan skall vad som i den stadgan sägs om fisk i tillämpliga delar gälla även om hummer, kräfta, havskräfta, räka, krabba, bläckfisk, ostron, pärlmussla, blåmussla och nejonöga. Odling av musslor (musselodling) utgör således en form av fiskodling.

Fiskodling i snävare bemärkelse omfattar självklart endast odling av olika arter fiskar.

Musselodling

Musslor hör till gruppen blötdjur, som även innefattar snäckor och bläckfiskar. Med musselodling avses odling av olika arter musslor inkluderande ostron.

Kräftdjursodling

Med kräftdjursodling avses odling av kräftdjur.

Algodling

Med algodling avses odling av alger.

Olika former

Intensivodling

Med intensivodling avses odling där man tillsätter foder och energi som t ex gödningsmedel för att öka produktionen. Internationellt har man ofta en produktionsform som överstiger den som kan uppnås i naturen.

Extensiv odling

Odling i dammar, sjöar eller i vattnets naturliga produktionsform. Olika former.

Den ena innebär glesare odling av vissa fisk, och kräftdjur. Den andra innebär att odla i naturen (Sverige).

"Sea ranching"

Denna term åsyftar utsläpp av yngel som senare exploateras i naturen som en form av extensiv odling.

Kompensationsodling

Utsättning av yngel, som senare till följd av t ex vattenföroreningar ersätter den förlorade produktionen.

Förstärkningsodling

Utplantering av yngel i ett vattendrag för att öka produktionen.

Kräftdjursodling

Med kräftdjursodling avses odling av kräfta, hummer, krabba, räka m fl kräftdjur.

Algodling

Med algodling avses odling av mikroalger (plankton) eller makroalger (tång).

ner som fisk, musslor och
odlingsformer för att öka
m normalt förekommer i

Foto: Hans Ackefors

Olika former och syften med vattenbruk

Intensivodling

Med intensivodling avses odling i kassar, tråg, dammar eller andra behållare där man tillsätter foder och bytesdjur m m. Man kan också tillsätta andra former av energi som t ex gödningsmedel för att höja produktionen av naturligt producerad föda. Internationellt har termen intensivodling också använts för att beteckna en produktion som överstiger den naturliga 10 gånger.

Extensiv odling

Odling i dammar, sjöar eller andra avgränsade vattensystem med utnyttjande av vattnets naturliga produktion av födoorganismer. Denna typ av odling finns i två olika former.

Den ena innebär glesa bestånd av organismer utspridda över stora arealer (t ex vissa fisk, och kräftdjursodlingar i tropiska och subtropiska delar av världen). Den andra innebär att organismer ansamlas i täta bestånd (t ex musselodling i Sverige).

"Sea ranching"

Denna term åsyftar utsättning i havsområden av fiskar eller andra organismer som senare exploateras vid olika former av fiske. Sea ranching kan också betecknas som en form av extensiv odling i havet.

Kompensationsodling

Utsättning av yngel, ofta smolt, för att kompensera skador på naturliga bestånd till följd av t ex vattenkraftutbyggnad.

Förstärkningsutsättning

Utplantering av yngel och juvenila individer (smolt) i syfte att öka beståndstätheten i ett vattendrag.

t, musslor, ostron och
dgan sägs om fisk i till-
räka, krabba, bläckfisk,
sslor (musselodling) ut-

st odling av olika arter

äckor och bläckfiskar.
uderande ostron.

Fiskevård

Fiskevård innebär att man styr produktionen av fisk eller skaldjur för att vidmakthålla eller höja ett vattens avkastning.

Som exempel på vilka ytt skilda åtgärder som innefattas i begreppet fiskevård kan följande nämnas:

1. Utplantering av fisk för att förstärka befintliga bestånd eller introducera nya arter eller stammar av t ex laxfisk, signalkräfta, ål.
2. Utsättning av t ex laxsmolt för att kompensera den tidigare naturliga produktionen i olika älvar.
3. Introduktion av näringsdjur, t ex pungräka, nors m m.
4. Gödsling och kalkning.
5. Biotopvård (iordningställande av lekplatser och restaurering av flottleder).
6. Reglering av fisket (redskapsbestämmelser, tillåtna fångstmängder m m).

Olika former av fiske

I detta sammanhang avses med fiske fångst av fisk och skaldjur med någon form av redskap eller andra anordningar. Yrkesfiske utövas av personer som till största delen är beroende av detta för sin utkomst. Fritidsfiske avser olika former av fiske för rekreation.

Figur 2. Uppfödninganordning för musslor är inte fiskeredskap i fiskerilagstiftningens mening.

Foto: Hans Ackefors

Fiskeredskap

Fiskeredskap är antingen lagen om rätt till fiske

Med fast redskap förstås fiskeredskap, vilket innebär en eller stranden och

Övriga redskap kallas "fiskebyggnader". De är mer så gott som utesluttade.

Gemensamt för alla dessa fisk fångas i redskapen ut i odlingen. I svenska larver sätter sig fast, var för att skapa förutningar som används vid fattning inte jämföras

Fiskeredskap

Fiskeredskap är antingen fasta eller rörliga redskap. Fast redskap definieras i 2§ lagen om rätt till fiske på följande sätt:

Med fast redskap förstås i denna lag fiskebyggnad, så ock med ledarm försett fiskeredskap, vilket medelst pålar eller tyngder eller annorledes fästes vid botten eller stranden och avses skola kvarstå längre tid än två dygn i följd.

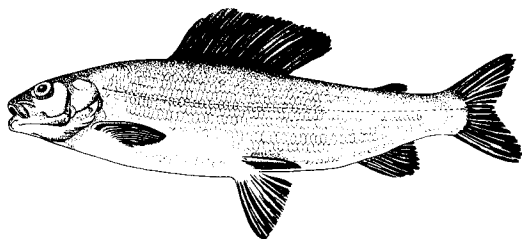
Övriga redskap kallas rörliga redskap. En kategori fiskeredskap för sig utgör "fiskebyggnader". De är av permanent natur, byggda eller timrade och förekommer så gott som uteslutande i rinnande vatten. Älkistor är en typ av fiskebyggnader.

Gemensamt för alla dessa redskapstyper är att fritt simmande eller vandrande fisk fångas i redskapen. I fiskodling däremot förvaras och uppföds fisk som sätts ut i odlingen. I svenska musselodlingar sätts linor ut i vattnet, på vilka mussellarver sätter sig fast, växer och utvecklas tills de skördas. Även andra anordningar för att skapa förutsättningar för musselodling finns. De uppfödninganordningar som används vid fisk- och musselodlingar bör enligt arbetsgruppens uppfattning inte jämföras med fiskeredskap i fiskerilagstiftningens mening.

Redskap i fiskerilagstiftningens
Foto: Hans Ackefors

Administrativ styrning

Såväl ingrepp i enskildas ekonomiska och personliga förhållanden som åligganden för kommunerna regleras genom lag som beslutas i riksdagen.

Riksdagen har i vissa fall, bl a i frågor som rör näringsverksamhet,

möjlighet att i lag ge regeringen rätt att meddela föreskrifter i visst ämne eller ge regeringen möjlighet att i sin tur delegera denna rätt till en förvaltningsmyndighet.

Det finns ett stort antal myndigheter som har fått bemyndigande att styra verksamheten inom specificerade områden.

I de fall en förvaltningsmyndighet har möjlighet att meddela föreskrifter publiceras dessa i någon författningssamling.

Bemyndigandet att utfärda tillämpningsföreskrifter kan vara mer eller mindre vittomfattande. En del myndigheter har getts möjlighet att ge allmänna bestämmelser ett specificerat innehåll. Exempel på myndigheter som fått sådana möjligheter är bl a livsmedelsverket, naturvårdsverket och statens planverk.

Flera myndigheter har också i lag getts möjlighet att genom förelägganden, i särskilda fall vid vite, tvinga fram vissa i lagen angivna åtgärder eller förbjuda viss i lagen angiven verksamhet.

Vissa myndigheter har ålagts att lämna tillstånd, dispens och förhandsbesked.

Myndigheterna kan också ge ut allmänna råd, som inte är bindande. Bindande regler som behövs skall utfärdas som föreskrifter i den mån myndigheten har behörighet att utfärda sådana. (Förordning om översyn av statliga myndigheters föreskrifter, anvisningar och råd, SFS 1981:305).

Många myndigheter har tillsynsuppgifter, ibland med bemyndigande att göra undersökningar hos företagen. Exempelvis är det inom plan- och byggnadsområdet så att planverket är central tillsynsmyndighet med rätt att ge ut bindande föreskrifter och allmänna råd. Regionalt finns länsstyrelserna som fastställer planer och är besvärinstans för de beslut som lokalt fattas av t ex kommunernas byggnadsnämnder. Dessa ger tillstånd, d v s byggnadslov och har lokal tillsyn över att befintliga föreskrifter efterlevs.

Många myndigheter upprätthåller någon form av dialog med de objekt — ofta företag eller kommuner — som tillsynen avser. Föreskrifter arbetas ofta fram i kommittéer eller arbetsgrupper där de berörda finns företrädade. Föreslagna föreskrif-

ter skickas också ofta till livsmedelsverket

Förutom förvaltning den administrativa s vattnens utnyttjande tenrättsliga prövning ningsfrågor.

KAM

REG

Län

rels

Hov

Ting

Kar

Län

Lanc

Kom

mäk

Figur 3. Översikt över

ning

ngrepp i enskildas ekono-
och personliga förhållan-
m åligganden för kommu-
regleras genom lag som
is i riksdagen.

gen har i vissa fall, bl a i
som rör näringsverksam-
reskrifter i visst ämne el-
rätt till en förvaltnings-

ndigande att styra verk-

dela föreskrifter publice-

1 vara mer eller mindre
att ge allmänna bestäm-
som fått sådana möjlig-
tens planverk.

om förelägganden, i sär-
rder eller förbjuda viss i

s och förhandsbesked.

är bindande. Bindande
ån myndigheten har be-
atliga myndigheters fö-

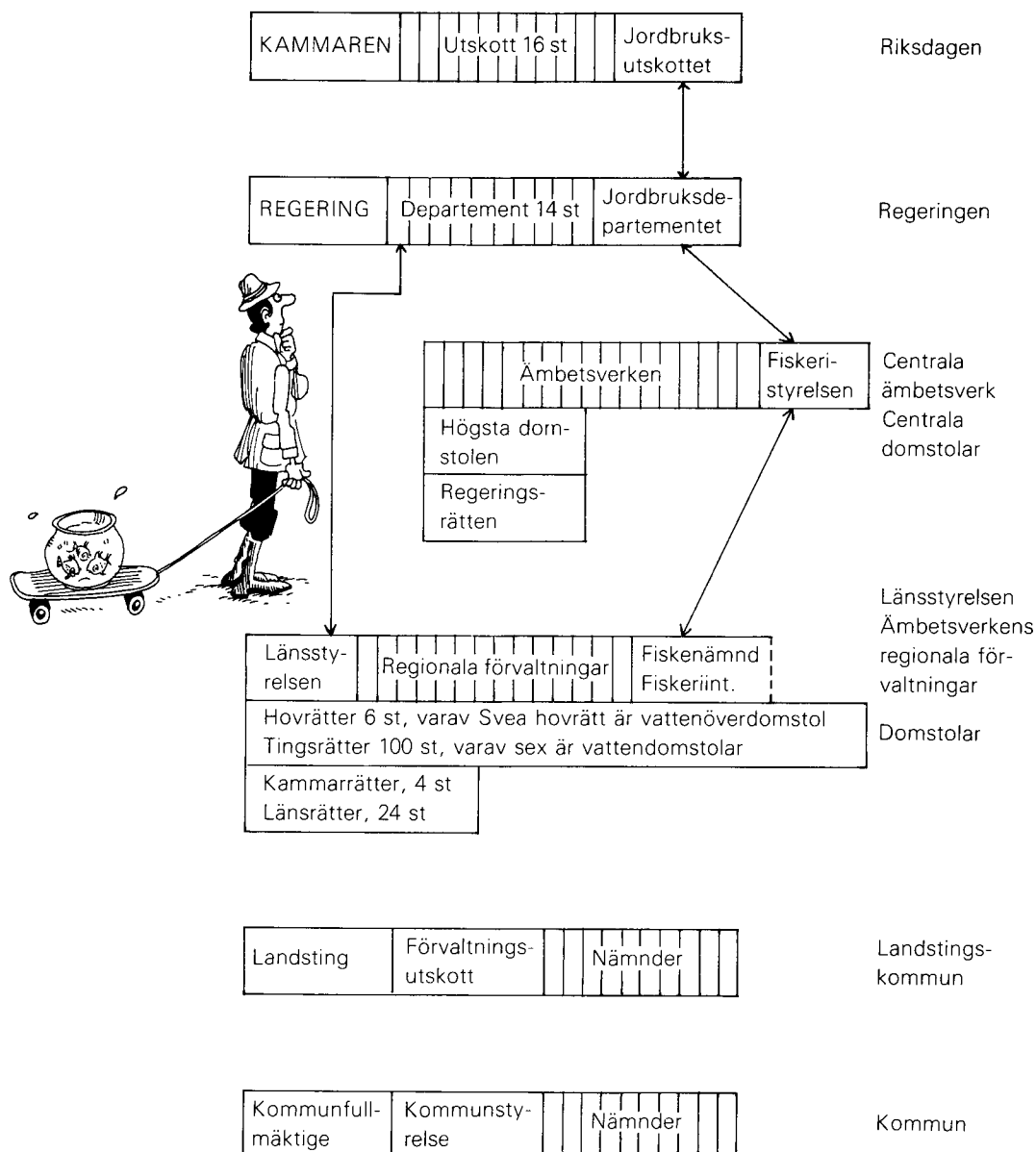
nyndigande att göra un-
- och byggnadsområdet
tt ge ut bindande före-
t som fastställer planer
ex kommunernas bygg-
ar lokal tillsyn över att

ed de objekt — ofta fö-
rbetas ofta fram i kom-
a. Föreslagna föreskrif-

Administrativ styrning

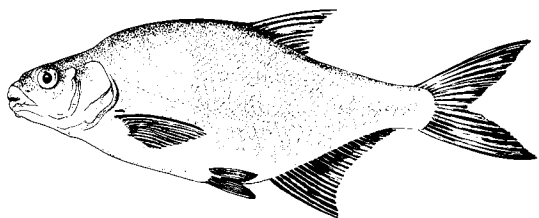
ter skickas också oftast på remiss. Så arbetar t ex planverket, naturvårdsverket och livsmedelsverket.

Förutom förvaltningsmyndigheter som t ex länsstyrelser och centrala verk kan den administrativa styrningen också ligga på domstolar. Vad gäller frågan om vattnens utnyttjande är härvid vattendomstolarna av särskilt intresse. Det vattenrättsliga prövningsystemet hos dessa omfattar såväl tillstånds- som ersättningsfrågor.

Figur 3. Översikt över det administrativa systemets uppbyggnad i Sverige.

Myndigheter och författningar

Arbetsgruppen lämnar här en redovisning av de rättsregler som har betydelse vid prövning av tillstånd till odlingsverksamhet. Alla lagar och bestämmelser är naturligtvis inte lika viktiga och alla lagar och myndigheter

behöver inte användas respektive engageras vid prövning i varje enskilt fall. Vi har skiljt mellan rättsregler som gäller för själva anläggningens tillkomst och sådana som gäller för själva driften. Det är den förra typen av rättsregler och den administrativa hanteringen av dessa som arbetsgruppen tagit upp till närmare behandling.

*Lagen om gräns
mot allmänt
vattenområde
SFS 1950:595.*

Myndigheter Lagar	Naturvårdsverket	Fiskeristyrelsen	Fiskerintendent Fiskenämnd	Vattendomstol	Sjöfartsverket	Lotsdistrikten	Kustbevakningen	Kammarkollegiet	Statens veterinär- medicinska anst.	Livsmedelsverket	Länssstyrelsen	Kommun	Byggnadsnämnd	Hälsövårdsnämnd
Miljöskyddslagen	T		R		R	R	R				B/T		R	R/T
Naturvårdslagen	T				R		R				B/T		B/R	
Byggnadslagen													B	
Vattenlagen		R		B	R			R			R	R		
Fiskeristadgan		B/T	R/T						R					
Sjötrafikförordn.	R	R	R		B	R	R				B	R		
Livsmedelslagen										B/T	B/T			B/T
Hälsövårdsstadgan											T			B/T
Epizootilagen									R		B/T			

*Lag om förvalt-
ning av samfällig-
heter
SFS 1973:1150*

*Jordabalken
SFS 1970:994
omtryckt SFS
1971:1209
ändrad senast
SFS 1981:849.*

Figur 4. Översikt av författningar och myndigheter, som kan beröras i samband med prövning av tillstånd till odlingsanläggning i normalfallet. B = beslutande instans, R = remissinstans, T = tillsynsmyndighet.

Lagregler som gäller anläggnings tillkomst.

Rätt till vattenområde

Lagen om gräns mot allmänt vattenområde SFS 1950:595.

Vattnet i kustområdet och insjöarna Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland är antingen allmänt eller enskilt. Allt övrigt inlandsvatten är enskilt. Det enskilda vattnet är indelat i fastigheter på samma sätt som land.

Vad som är allmänt respektive enskilt vatten regleras i lagen om gräns mot allmänt vattenområde. För havskusterna gäller — med undantag för Norrbottens och Kalmar län — att till enskilt vatten hänförs *dels* allt vatten inom tre hundra meters längd samt, på de ställen där den för stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, allt vatten inom denna djupkurva, *dels* allt vatten som står i förbindelse med öppet vatten genom sund av viss bredd.

Ägare till vatten kan — såsom varje fastighetsägare — upplåta sin rätt att utnyttja vattnet. För att få anlägga en fiskodling eller annan anläggning fordras alltid medgivande från vattenägaren. Sådant medgivande kan lämnas i form av ett nyttjanderättsavtal mellan å ena sidan fastighetsägaren till enskilt vatten eller kammarkollegiet såsom förvaltare av allmänt vatten och å andra sidan ägaren av odlingsanläggningen.

Ibland ägs ett vattenområde samfällt av flera olika fastighetsägare. Förvaltningen av samfällt ägt vatten regleras i lagen om förvaltning av samfälligheter. Då dessa vatten i regel har många delägare men ingen ordnad form för förvaltning av det gemensamma vattnet, kan det vara svårt att få tillstånd till odlingsverksamheten.

I samband med att tillståndsfrågor rörande odlingsanläggningar diskuteras finns i jordabalken bestämmelser om rättsförhållanden rörande fast egendom som är av stort principiellt intresse. Det gäller bl a tillhörighet till fastighet och rättsförhållanden mellan grannar (första avdelningen 2 och 3 kap).

Lag om förvaltning av samfälligheter SFS 1973:1150

Jordabalken SFS 1970:994 omtryckt SFS 1971:1209 ändrad senast SFS 1981:849.

gruppen lämnar här en sning av de rättsregler ur betydelse vid prövning tånd till odlingsverksam- alla lagar och bestämmel- naturligtvis inte lika vik- h alla lagar och myndig- övning i varje enskilt fall. äggningens tillkomst och en av rättsregler och den tagit upp till närmare be-

medicinska anst.	Livsmedelsverket	Länsstyrelsen	Kommun	Byggnadsnämnd	Hälsövrädsnämnd
		B/T		R	R/T
		B/T		B/R	
		R	R	B	
		B	R		
B/T	B/T				B/T
	T				B/T
	B/T				

öras i samband med pröv-
ande instans, R = remiss-

Rätt till allmänt vattenområde

*SFS 1972:643
ändrad senast
SFS 1976:136*

Allmänt vattenområde förvaltas av kammarkollegiet, som enligt sin instruktion har att företräda statens intressen vad avser bl a utnyttjande av allmänt vattenområde. Kammarkollegiets medgivande erfordras för att få utnyttja allmänt vattenområde för bl a odlingsändamål.

*Naturvårdslagen
SFS 1964:822
omtryckt
SFS 1974:1025
ändrad senast
SFS 1981:859.*

*Naturvårdförordningen
SFS 1976:484
ändrad senast
SFS 1979:794.*

Miljöskyddslagen

*Miljöskyddslagen
SFS 1969:387
omtryckt
SFS 1981:420
ändrad senast
SFS 1981:860.*

*Miljöskydds-
förordningen
SFS 1981:574.*

Anläggning för odling av musslor med en årsproduktion överstigande 50 ton musslor totalvikt eller anläggning för odling av fisk samt fiskberedningsanläggning omfattas av bestämmelserna i miljöskyddslagen och miljöskyddsförordningen (miljöskyddsförordningen (MF) 2 och 3§, Bilaga A, Länsstyrelselistan 2.1.19 och 2.1.18).

En anläggning för beredning eller konservering av fisk eller skaldjur för en produktion baserad på *mer än* 2 000 ton råvara per år prövas av koncessionsnämnden för miljöskydd (MF 2 och 3§, bilaga A, koncessionsnämndslistan 1.1.12).

Allmänt gäller att den som bedriver verksamheten skall välja sådan plats samt vidta sådana åtgärder som fordras för att förebygga eller avhjälpa störningar i miljön.

Tillstånd enligt miljöskyddslagen (ML) att bedriva verksamheten lämnas av länsstyrelsen. Tillstånd fordras även för ändring av verksamheten om ändringen är av betydelse från störningssynpunkt. Länsstyrelsen kan hänskjuta ett ärende till koncessionsnämnden för miljöskydd, när särskilda skäl föreligger. Dessförinnan skall samråd ske med naturvårdsverket.

Naturvårdsverket och länsstyrelserna utövar tillsynen av *miljöfarlig verksamhet*. Miljöfarlig verksamhet definieras i miljöskyddslagen och omfattar odling av fisk och musslor sedan 1 juli 1981. Naturvårdsverket har den centrala tillsynen, medan länsstyrelsen utövar den fortlöpande tillsynen inom länet, (38§ ML). Länsstyrelsen får, efter åtagande av en kommun, överlåta åt hälsovårdsnämnden att utöva den fortlöpande tillsynen enligt miljöskyddslagen.

erna utövar tillsynen av
g verksamhet definieras
odling av fisk och muss-
verket har den centrala
var den fortlöpande till-
styrelsen får, efter åta-
hålsvårdsnämnden att
ligt miljöskyddslagen.

*Naturvårdförordningen
SFS 1976:484
ändrad senast
SFS 1979:794.*

Bestämmelserna gäller inte heller anläggningar eller åtgärder som behövs för bl a fiskets behov. Fiskodlingsverksamhet räknas emellertid inte till fiske i den mening som avses i naturvårdslagen, varför dessa är prövningspliktiga enligt 16§ naturvårdslagen (NVL). För medgivande av dispens från strandskyddsbestämmelserna krävs att särskilda skäl skall föreligga. Dispens lämnas av länsstyrelsen el-

ler, om rätten att medge undantag från strandskyddsbestämmelserna delegerats, av kommunal myndighet.

Samråd enligt 20§ naturvårdslagen

Om ett företag kan komma att väsentligt ändra naturmiljön skall, innan företaget utförs, samråd ske med länsstyrelsen. Länsstyrelsen kan därvid förelägga företagaren att vidta de åtgärder som krävs för att motverka eller begränsa skador på naturmiljön. Föreläggandet får emellertid ej medföra att pågående mark- och vattenanvändning avsevärt försvåras.

Med naturmiljön avses i 20§ NVL berggrund, jordlager, luft, vatten och alla organismer både över och under mark- och vattenyta. Även sjö- och havsbotten ingår i begreppet.

De föreskrifter som lämnas vid samrådet kan avse sättet för företagets genomförande eller lokaliseringen av detta. Det torde däremot inte vara möjligt att med stöd av denna bestämmelse helt förbjuda företaget.

Bestämmelserna enligt paragrafen gäller inte företag som fått tillstånd enligt vattenlagen och miljöskyddslagen.

Byggnadslagen, byggnadsstadgan

Byggnadslagen
SFS 1947:385
omtryckt
1981:872.

Byggnadsstadgan
SFS 1959:612
omtryckt
1981:873.

Ny plan och
byggnadslag
SOU 1979:65, 66.

Byggnadslagen och byggnadsstadgans bestämmelser anger hur planeringen av markens användning skall gå till samt hur olika intressen skall tillgodoses.

För att mark skall få användas till bebyggelse förutsättes att den från allmän synpunkt prövats lämpad för ändamålet.

Inom område som inte ingår i stadsplan eller byggnadsplan får lov inte ges till nybyggnad som skulle innefatta tätbebyggelse. Det gäller dock inte när det bl a är fråga om bostadshus och ekonomibyggnader för jordbrukets, fiskets eller skogsskötselns behov. (56 §, 1 mom, 4 st respektive 35 § byggnadsstadgan).

Med tätbebyggelse avses sådan bebyggelse som kan nödvändiggöra eller väntas nödvändiggöra särskilda anordningar för gemensamma behov. Hänsyn skall även tas till bebyggelse som är att vänta (6 § byggnadslagen).

För att erhålla dispens från tätbebyggelseförbudet fordras att särskilda skäl skall föreligga. Dispens lämnas av läns-

ntag från strandskyddsbe-
municipal myndighet.

ngen

väsentligt ändra naturmil-
s, samråd ske med länssty-
l förelägga företagaren att
att motverka eller begrän-
äggandet får emellertid ej
h vattenanvändning avse-

VL berggrund, jordlager,
både över och under mark-
sbotten ingår i begreppet.

Samrådet kan avse sättet
er lokaliseringen av detta.
igt att med stöd av denna
aget.

en gäller inte företag som
och miljöskyddslagen.

Stadsstadgan

dgans bestämmelser an-
användning skall gå till
godoses.

ll bebyggelse förutsättes
vats lämpad för ändamå-

adsplan eller byggnads-
ad som skulle innefatta
när det bl a är fråga om
för jordbrukets, fiskets
1 mom, 4 st respektive

byggelse som kan nöd-
ggöra särskilda anord-
insyn skall även tas till
byggnadslagen).

byggelseförbudet fordras
dispens lämnas av läns-

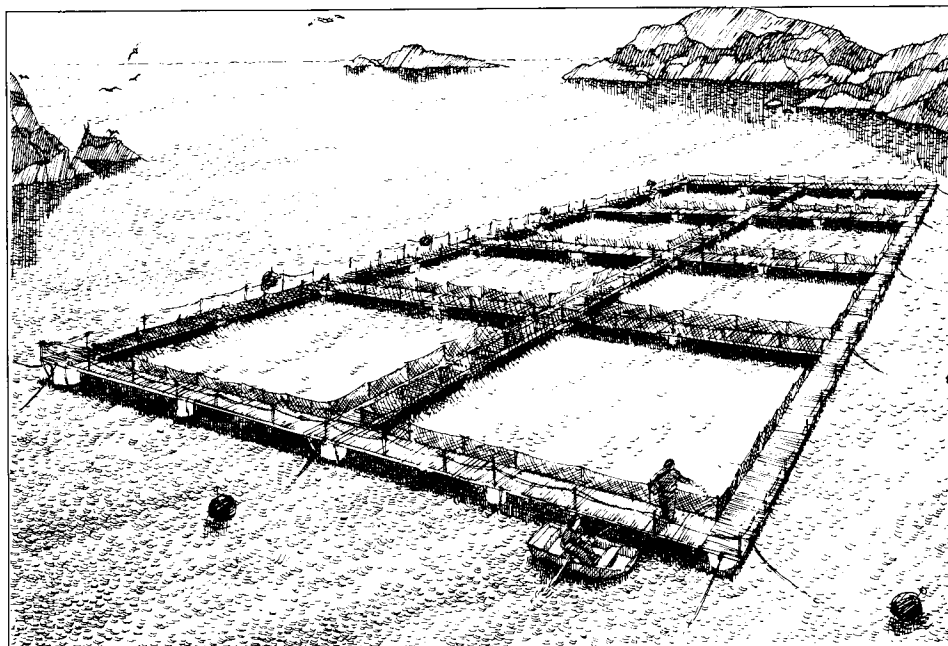
styrelsen eller, om befogenheten att medge undantag dele-
gerats, av kommunens byggnadsnämnd (67 §, 1 och 2
mom byggnadsstadgan).

Fiskodlingsverksamhet torde emellertid i byggnadslag-
stiftningen ej betraktas som traditionellt fiske utan be-
handlas som vanlig djurhållning. Som sådan ställer verk-
samheten krav på särskilda anordningar såväl på land som
i vatten, dels i form av byggnader och anläggningar, dels
vatten- och avloppssystem, transportmöjligheter land-
vägen och sjöledes etc.

I vissa fall kan användningen av ett vattenområde regle-
ras enligt stadsplaneinstitutet. Enligt 25 § i byggnadsla-
gen skall stadsplan ange de för olika ändamål avsedda
områden, som ingår i planen. Ett vattenområde kan ingå
som ett specialområde i en sådan plan. Om en odlingsan-
läggning omfattar byggnader, fasta anordningar på land
och vissa anordningar i vattnet som bryggor o dyl kan pla-
nen ange användningen av såväl mark som vatten. Frågan
om institutet är tillämpligt om en odlingsanläggning ute-
slutande är vattenbaserad är ännu inte helt klarlagd. För
närvarande omfattas odlingsanordningar ute i vattnet in-
te av byggnadslovsplikten och kan knappast heller anses
som fast anordning enligt 52 § byggnadsstadgan. I den
försöksverksamhet som omtalas på s. 48 arbetar man med
frågan om upprättande av områdesplan eller detaljplan
för en något större odlingsanläggning ute i vattnet.

I det förslag till ny plan- och byggnadslag, som lagts fram
av utredningen om ny byggnadslagstiftning SOU 1979:65
och 66. Ny plan och byggnadslag ges flera möjligheter till
att på ett bättre sätt än för närvarande kunna hantera
även vattenanknutna frågor.

Lagförslaget innebär bestämmelser om förändring och be-
varande av den fysiska miljön, om hushållning med natur-
resurserna, om avvägning mellan konkurrerande anspråk
på mark och vatten och om avvägning mellan allmänna
och enskilda intressen vid beslut om fysisk planläggning
och byggande. I de inledande bestämmelserna föreslås bl a
att med markanvändning avses användning av såväl mark
som vatten. Möjligheterna att behandla de vattenanknut-
na frågorna i planmässiga former t ex i marköversikt,
områdesplan och detaljplan bör därför bli lättare, när den
nya lagen träder i kraft.

Figur 5. Odlingsskassar kan variera i utförande, friliggande eller i modulsystem.
Bild: Bergen Bartz, Norge

Fiskeristadgan
SFS 1954:607
omtryckt
SFS 1973:150
ändrad senast
1979:485.

Fiskeristadgan

Fiskodling får inte anläggas utan tillstånd enligt 13 § fiskeristadgan, (FS). Frågan om tillstånd prövas av fiskeristyrelsen.

Prövningen avser bl a att förhindra att spridning sker av smittsamma sjukdomar samt att utplantering av nya och olämpliga arter äger rum.

Innan tillstånd lämnas skall yttrande i regel inhämtas från statens veterinärmedicinska anstalt.

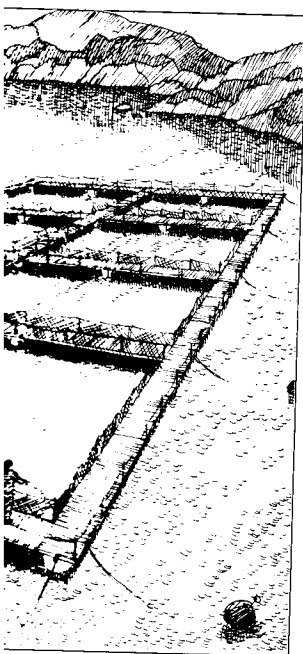
Tillståndet gäller under villkor att man även får andra tillstånd t ex enligt miljöskyddslagen och vattenlagen. Som regel måste även odlingsmaterialet tas från en odling, som är ansluten till fiskhälsokontrollen eller från vilda bestånd, som är fria från sjukdomar. I vissa fall föreskrivs att odlingen skall anslutas till fiskhälsokontrollen och att endast vissa arter eller stammar får hållas i odlingen.

Ägaren av fiskodlingen kan dessutom åläggas att vidta de åtgärder för att förhindra smittspridning som den tillståndsgivande myndigheten kan komma att föreskriva.

SFS 1918:523
ändrad senast
SFS 1981:852.
Vattenrätts-
kungörelsen
SFS 1971:789
ändrad senast
SFS 1980:82.

Revision av
vattenlagen,
SOU 1977:27.

Lagrädsremiss
den 22 januari
1981, Förslag
till ny vattenlag.

er i modulsystem.

n tillstånd enligt 13 §
tillstånd prövas av fiskeri-

ra att spridning sker av
utplantering av nya och

vande i regel inhämtas
anstalt.

man även får andra till-
och vattenlagen. Som
tas från en odling, som
n eller från vilda be-
. I vissa fall föreskrivs
hälsokontrollen och att
r hållas i odlingen.

om åläggas att vidta de
ordning som den till-
omma att föreskriva.

*SFS 1918:523
ändrad senast
SFS 1981:852.
Vattenrätts-
kungörelsen
SFS 1971:789
ändrad senast
SFS 1980:82.*

*Revision av
vattenlagen,
SOU 1977:27.*

*Lagrådsremiss
den 22 januari
1981, Förslag
till ny vattenlag.*

Före 1967 behövdes ingen prövning enligt fiskeristadgan, vilket medfört att det idag finns odlingar i drift som saknar tillstånd. Dessa odlingar producerar huvudsakligen fisk för utplantering och är anslutna till fiskhälsokontrollen. Omprövning av dessa anläggningar är inte erforderlig. Generellt gäller emellertid att om en odlings inriktning eller omfattning ändras krävs tillstånd enligt 13 § FS.

Fiskeristyrelsen ansvarar för tillsyn enligt FS vad avser spridning av fisksjukdomar och främmande arter och stammar.

Vattenlagen

I vattenlagen (VL) finns bestämmelser som anger under vilka förutsättningar ägaren av ett vattenområde får utföra anordningar, t ex för fiskodling, i sitt vatten.

I vissa fall fordras tillstånd av vattendomstolen för att anordningen skall få utföras och sådant tillstånd kan bara den få som äger vattenområdet eller på annat sätt förfogar över det (t ex på grund av servitut).

Fiskodlingsanläggningar går in under VLs regler om byggande i vatten, som omfattar inte bara dammar och vattenkraftverk utan också mindre åtgärder i vattnet såsom byggande av broar och bryggor samt grävning och andra åtgärder som kan förändra vattnets djup eller läge. Även uttag av grundvatten överstigande 300 m om dygnet regleras i vattenlagen.

Tillstånd av vattendomstolen innan en odlingsverksamhet får sättas igång fordras alltid om det är sannolikt att verksamheten förorsakar skada för allmän eller enskild rätt. Om verksamheten skall utövas i ett större vattendrag måste tillstånd alltid sökas om det inte är uppenbart att varken allmän eller enskild rätt skadas.

Hittills torde inga eller endast ett fåtal ansökningar angående etablering av odlingsanläggningar ha kommit in till vattendomstolarna.

I det enskilda fallet kan det vara svårt att avgöra om tillståndsplikt föreligger eller inte för ett odlingsföretag. Det är alltid den enskilde odlaren själv som måste avgöra om verksamheten kan tänkas medföra skada och om så är fallet, begära tillstånd hos vattendomstolen. Odlaren har

emellertid alltid rätt att — om han vill vara på den säkra sidan — begära tillstånd av domstolen.

I allmänhet kan sägas att en mindre kassodling av fisk inte erfordrar tillstånd enligt VL. Däremot kan de mer arealkrävande musselodlingarna på enskilt vatten med allmänt fiske behöva prövas enligt VL i situationer, där konflikter med andra intressen föreligger, dock inte med allemansrättsliga intressen.

Vattenlagsutredningen avlämnade i juni 1977 slutbetänkandet Revision av vattenlagen, Del 4. Förslag till ny vattenlag (SOU 1977:27). Efter remissbehandling överlämnade regeringen i januari 1981 remiss till lagrådet med förslag till ny vattenlag.

Förslaget bygger i väsentliga delar på principerna i gällande rätt, t ex beträffande lagens tillämpningsområde, den grundläggande frågan om rätten till vattnet och det vattenrättsliga provningssystemet med vattendomstolarna som provningsmyndigheter. *De viktigaste nyheterna är följande:*

Den nu gällande vattenlagens detaljerade tillåtlighetsregler ersätts med mer allmänt hållna regler, som skall möjliggöra en samlad bedömning av ett vattenföretags lämplighet från bl a allmänna planerings- och samhällsekonomiska synpunkter.

Länsstyrelserna skall utöva tillsyn enligt den nya vattenlagen. Möjligheterna att ompröva villkoren för givna tillstånd till förmån för framför allt allmänna intressen vidgas.

Den nya lagen väntas träda i kraft den 1 januari 1983. Rådigheten över vattnet kvarstår som utgångspunkt för provning. Innehavare av nyttjanderätt får även möjlighet att söka tillstånd till visst vattenföretag.

Varje anläggning i vatten blir ett vattenföretag, även kassar för odling av fisk. Det ankommer på ägaren eller nyttjanderättsinnehavaren att själv söka om tillstånd. När det är helt uppenbart att skada inte orsakas på andra intressen behöver ansökan inte lämnas in. Bevisbördan ligger dock på sökanden. Ett tillstånd till vattenföretag förutsätter planöverensstämmelse.

Vid den vattenrättsliga provningen skall motstående intressen beaktas. Det fritar emellertid inte från skyldighe-

*Sjötrafikförordningen,
SFS 1962:150
omtryckt
SFS 1975:156
ändrad senast
SFS 1981:602.*

*Sjötrafikkungörelsen
SFS 1962:267
omtryckt
SFS 1967:115
ändrad senast
SFS 1981:60.*

han vill vara på den säkra
mstolen.

ndre kassodling av fisk inte
Däremot kan de mer areal-
enskilt vatten med allmänt
situationer, där konflikter
, dock inte med allemans-

ade i juni 1977 slutbetän-
, Del 4. Förslag till ny vat-
nissbehandling överlämna-
miss till lagrådet med för-

lar på principerna i gällan-
tillämpningsområde, den
n till vattnet och det vat-
med vattendomstolarna
viktigaste nyheterna är

etaljerade tillåtlighetsreg-
na regler, som skall möj-
ett vattenföretags lämp-
ings- och samhällsekono-

en enligt den nya vatten-
a villkoren för givna till-
allmänna intressen vid-

t den 1 januari 1983. Rå-
som utgångspunkt för
lerätt får även möjlighet
företag.

vattenföretag, även kas-
ner på ägaren eller nytt-
ka om tillstånd. När det
orsakas på andra intres-
in. Bevisbördan ligger
vattenföretag förutsät-

en skall motstående in-
tid inte från skyldighe-

ten att vattenföretaget skall provas enligt annan lagstift-
ning. Ett tillstånd enligt vattenlagen ersätter dock pröv-
ningen enligt 16, 18 och 20 §§ naturvårdslagen.

Om en anläggning utförts trots att tillståndplikt enligt VL
föreligger, kan talan genom stämning till allmän domstol
väckas om skyldighet för ägaren att ta bort anläggningen.
Ägaren kan då bemöta yrkandet genom att hos vatten-
domstolen ansöka om laglighetsprövning av anläggning-
en.

Kostnaderna för prövning enligt vattenlagen omfattar i
normalfallet kostnader för att upprätta ansökan, för an-
sökningssavgift f n 120 kr och för kungörelser i Post och in-
rikes tidningar och i ortstidningarna.

Sjötrafikförordningen

Odlingar kan utgöra hinder eller fara för handels- eller fri-
tidsbåtstrafiken. Denna trafik kan även förorsaka skador
på odlingsredskapen eller inverka menligt på odlingsresul-
taten.

Länsstyrelsen får, efter samråd med sjöfartsverket, och i
vissa fall även naturvårdsverket och fiskeristyrelsen, be-
sluta om avlysning av vattenområde, fartbegränsning, för-
bud mot ankring eller annan begränsning att använda vat-
tenområde om åtgärden behövs för att skydda fiskodling
eller liknande företag.

Sjöfartsverket rekommenderar att odling inte bör anord-
nas i följande fall;

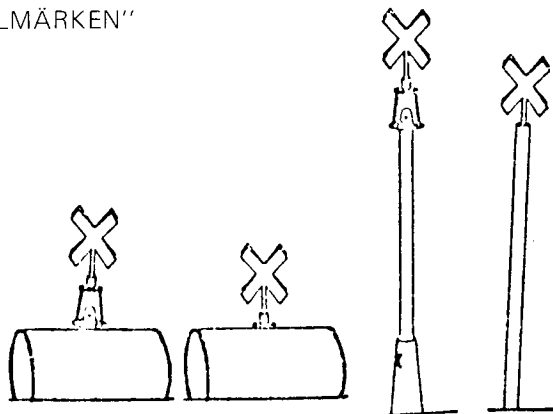
1. direkt intill eller i nära anslutning till farled
2. i område med tät sjötrafik
3. så att sund avstängs, såvida det inte är uppenbart att
sjötrafiken genom sundet är ointressant
4. så att strandpartier, som av gammal hävd utnyttjas av
fritidssjöfarten, avstängs.

*Sjötrafikför-
ordningen,
SFS 1962:150
omtryckt*

*SFS 1975:156
ändrad senast
SFS 1981:602.*

*Sjötrafikun-
görelsen
SFS 1962:267
omtryckt
SFS 1967:115
ändrad senast
SFS 1981:60.*

"SPECIALMÄRKEN"

SFS 1973:1149
ändrad senast
SFS 1981:380.

Anläggnings-
kungörelsen
SFS 1973:1165
ändrad senast
SFS 1975:1126.

Figur 6. Fiskodlingar m m utmärkes vid behov med gula specialmärken.

Fastighetsbildningslagen

*Fastighetsbild-
ningslag*
SFS 1970:988
omtryckt
SFS 1971:1035
ändrad senast
SFS 1981:793.

*Fastighetskun-
görelsen*
SFS 1971:762.

Enligt fastighetsbildningslagen gäller vissa allmänna lämplighetsvillkor som en nybildad fastighet måste uppfylla. En fastighet får t ex inte bildas om den inte är varaktigt lämpad för sitt ändamål eller om ändamålet lämpligen bör tillgodoses på annat sätt än genom fastighetsbildning. Någon utbildad rättspraxis när det gäller fastighetsbildning för odlingsanläggningar finns ännu inte. I Bohuslän har dock bildats en fastighet för musselodling.

I 3 kap 8 § anges vissa villkor vad avser fiskets uppdelning genom fastighetsbildning. Fråga om fastighetsbildning prövas vid förrättning. Sådan handläggs av fastighetsbildningsmyndighet.

Expropriationslagen

SFS 1972:719
ändrad senast
SFS 1981:792.

*Expropriations-
kungörelsen*
SFS 1972:727
ändrad senast
SFS 1979:808.

I undantagsfall kan expropriation av vattenområde tänkas komma i fråga för att bereda utrymme åt odlingsverksamhet av större betydelse för en ort. Tillstånd till expropriation prövas av regeringen.

Huvudregeln är att expropriationsrätt endast kan meddelas till förmån för stat och kommun, men i vissa undantagsfall (2:4 och 2.12:2) kan expropriation ske även till förmån för enskild.

Figur 7. Musselodling i

Anläggningslagen

*SFS 1973:1149
ändrad senast
SFS 1981:380.*

*Anläggnings-
kungörelsen
SFS 1973:1165
ändrad senast
SFS 1975:1126.*

Denna lag kan tänkas komma i fråga i samband med tillstånd till odlingsverksamhet i sådana fall där utrymme för vissa gemensamhetsanläggningar erfordras. Huvudansvarig myndighet är den lokala fastighetsbildningsmyndigheten.

Fråga om inrättande av gemensamhetsanläggning är en angelägenhet i första hand för de fastighetsägare som skall delta i anläggningen, men även byggnadsnämnd och länsstyrelse kan ta initiativ i frågan.

specialmärken.

agen

gäller vissa allmänna
ldad fastighet måste upp-
bildas om den inte är var-
eller om ändamålet lämpli-
t än genom fastighetsbild-
s när det gäller fastighets-
r finns ännu inte. I Bohus-
t för musselodling.

d avser fiskets uppdelning
ga om fastighetsbildning
ndläggs av fastighetsbild-

av vattenområde tänkas
ymme åt odlingsverksam-
Tillstånd till expropria-

srätt endast kan medde-
nun, men i vissa undan-
pripation ske även till för-

Figur 7. Musselodling vid Tjarnö i Strömstads kommun.

Foto: Christer Enerskog

Lagregler som gäller anläggnings drift m m.

Livsmedelslagen
SFS 1971:511
ändrad senast
SFS 1979:458.
Livsmedelskungörelsen
SFS 1971:807
ändrad senast
SFS 1981:616.

Livsmedelslagen

Livsmedelslagen och livsmedelskungörelsen reglerar hanteringen av livsmedel från framställning t o m försäljning (2 § livsmedelslagen) och gäller generellt alla typer av livsmedel inklusive fisk.

Statens livsmedelsverk är den myndighet som utövar den centrala tillsynen över hanteringen av livsmedel och utfärdar fortlöpande föreskrifter gällande förvaring, transport, hantering etc av fisk. Föreskrifterna publiceras i statens livsmedelsverks författningssamling. (SLV FS).

Länsstyrelsen utövar den närmare tillsynen inom länet, medan den omdelbara tillsynen inom varje kommun utförs av hälsovårdsnämnden.

Enligt 19 § livsmedelskungörelsen har livsmedelsverket bemyndigande att meddela föreskrifter om användning av vara, ämne eller utrustning vid hantering av livsmedel och om förvaring av vara, ämne eller utrustning tillsammans med livsmedel. Närmare föreskrifter härom finns i verkets allmänna tillämpningskungörelse (3 kap. 1–5 §§).

Om det är påkallat från hälsosynpunkt kan livsmedelsverket förbjuda eller föreskriva villkor för hantering av fisk, som innehåller främmande ämne eller vari sådant ämne överstiger viss halt. Beträffande med läkemedel behandlad fisk kommer livsmedelsverket under 1982 att i en särskild kungörelse reglera användningen av kemoterapeutiska på odlad fisk.

Om bl a fiskens lukt, smak, konsistens eller utseende påverkats genom felaktig hantering, om fisken självdött i odling eller uppvisar tecken på parasitära eller andra sjukdomstillstånd, betraktas fisken i regel som otjänlig till människoföda (12 § SLV:s kungörelse om fiskvaror). Dessa föreskrifter innehåller vidare bl a följande:

”Som livsmedel får inte beredas fisk, kräftdjur och blötdjur som fångats, odlats eller sumpats i vatten, vilket genom förorening eller infektion kan antas göra fiskvaran otjänlig till människoföda”.

eller anlägg-

skungörelsen reglerar han-
ställning t o m försäljning
generellt alla typer av livs-

myndighet som utövar den
gen av livsmedel och utfär-
lande förvaring, transport,
föterna publiceras i statens
samling. (SLV FS).

are tillsynen inom länet,
inom varje kommun utförs

sen har livsmedelsverket
krifter om användning av
hantering av livsmedel och
r utrustning tillsammans
rifter härom finns i ver-
örelse (3 kap. 1—5 §§).

punkt kan livsmedelsver-
kor för hantering av fisk,
e eller vari sådant ämne
med läkemedel behand-
t under 1982 att i en sär-
ningen av kemoterapeuti-

istens eller utseende på-
g, om fisken självdött i
rasitära eller andra sjuk-
regel som otjänlig till
görelse om fiskvaror).
re bl a följande:

..... fisk, kräftdjur och
sumpats i vatten, vilket
kan antas göra fiskvaran

Odling av matfisk i vattenområde som svartlistats på grund av för hög kvicksilver-, DDT- eller PCB-förekomst skall inte ske, eftersom svarlistning då formellt även omfattar den odlade fisken. Upptag av dessa ämnen hos vissa populationer sker via födan och/eller gälarna. Fisk från sådana vatten får inte utnyttjas till fiskfoder, då en ackumulering av miljögifter i sådana fall kan tänkas ske i fisken. Försök avses påbörjas för att utröna om huvuddelen av giftupptaget sker via födan eller via gälarna. Om huvuddelen av upptaget sker via födan kan även dessa vatten eventuellt utnyttjas för odling av fisk (Se vidare miljörapporten). Svartlistade vatten finns förtecknade i SLV FS 1981:4.

Nedanstående förteckning över aktuella författningar ingår i livsmedelsverkets författningssamling och berör mer speciellt fisk.

1. Statens livsmedelsverks allmänna tillämpningskungörelse (SLV 1975:12 med ändring SLV FS 1979:10)
Hantering: 3 kap, 7 §
Transport: 5 kap, 1, 3, 4, 6, 7 och 8 §§
Saluhållande: 8 kap, 4 §, pkt 3
2. SLVs kungörelse (SLV FS 1979:6) om fiskvaror 1, 6, 9, 12, 13, 14, 16 och 17 §§
3. SLVs kungörelse (SLV FS 1978:34 med ändring SLV FS 1979:16) om främmande ämnen i livsmedel. Bilaga 2 D. Högsta godtagbara halt bly i och på livsmedel (övriga livsmedel).
4. SLVs kungörelse (SLV 1972:40) om livsmedelslokal i motorfordon m m
Godkännande: § 13, pkt 2
Saluhållande: § 18, 2:a st
5. SLVs cirkulär dnr 2100/73 (angående rökning av fisk).
6. SLVs meddelande nr M 12/74 (angående försäljning av egen fångst).
7. SLVs kungörelse (SLV FS 1981:4) om saluförbud för fisk från vissa vattenområden.

Hälsovårdsstadgan

*Hälsovårds-
stadgan
SFS 1958:663,
ändrad senast
SFS 1981:582.*

Socialstyrelsen och statens livsmedelsverk utövar den högsta tillsynen över den allmänna hälsovården i riket. Verken har att efter samråd med berörda myndigheter meddela råd och anvisningar rörande den allmänna hälsovården till ledning för hälsovårdsnämnderna. Dessa ansvarar för den närmare tillsynen inom kommunerna och efterlevnaden av hälsovårdsstadgan och övriga föreskrifter angående den allmänna hälsovården. Länsstyrelserna svarar för den regionala tillsynen.

Hälsovårdsnämnden skall tillse att erforderliga och skäliga åtgärder vidtas för att motverka bl a vattenförorening inom kommunen (38 §).

För avledande av spillvatten och annan flytande orenlighet samt för rening av avloppsvatten skall de anordningar och åtgärder vidtas som skäligen kan krävas för att undvika sanitär olägenhet (39 §). Anläggning för bl a industri, hantverk eller annan näring skall vidare vara anordnad så och skall underhållas, drivas och skötas på sådant sätt att den inte medför sanitär olägenhet (62 §). För särskilda fall kan hälsovårdsnämnd utfärda de föreskrifter som är erforderliga för att förebygga eller undanröja sanitär olägenhet vid viss verksamhet (70 §).

Epizootilagen

*Epizootilagen
SFS 1980:369.
Epizootikun-
görelsen
SFS 1980:371.*

Behandlar djursjukdomar som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa. De epizootiska sjukdomarna anges i verkställighetsföreskrifter av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. De virussjukdomar hos odlad laxfisk, som omfattas av lagen är infektiös pankreasnekros (IPN-virus) och hemorragisk virusseptikemi (VHS eller egtvedsjuka).

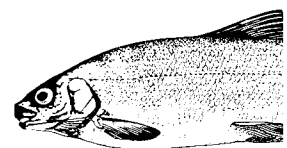
Den högsta tillsynen åligger lantbruksstyrelsen. Länsstyrelserna svarar för den regionala tillsynen och efterlevnaden av lagens bestämmelser. Hälsovårdsnämnd och polismyndighet biträder i tillsynen.

Veterinära införselkungörelsen

*Veterinära
införselkun-
görelsen
SFS 1958:551
ändrad senast
1980:367.*

Veterinära införselkungörelsen syftar till att förebygga att fisksjukdomar införs i riket. Ansvarig myndighet är lantbruksstyrelsen.

Konkur

för olika former av odli under kommande år. Rens om vattenutnyttja kurrens kan uppstå de på andra intressen, del kurrens om odlingsutr ningarna är t ex begrä odlingar inom ett omr

Odlingsanläg andra intres

En odlingsanläggning Den har anspråk på re roende av närheten ti även anläggningar på

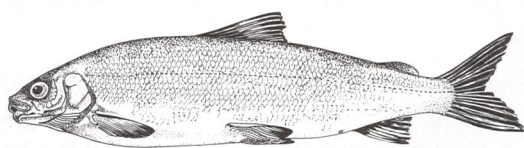
Beroende på sin storle vattenutnyttjande på

Naturvård En anlä som m eller zo bild.

Genom vissa f andra fågelar

Friluftsliv En an forme lingar tenom

Konkurrens och konflikter

Vattenbruk i olika former är ännu så länge en tämligen utvecklade form av resursutnyttjande i Sverige. Det finns anledning att anta att anläggningar

för olika former av odlingar kommer att bli vanligare i våra insjöar och kustvatten under kommande år. Redan idag kan på flera håll i landet skönjas en viss konkurrens om vattenutnyttjandet med andra vattenberoende intressen. En sådan konkurrens kan uppstå dels till följd av den *påverkan* som en odlingsanläggning har på andra intressen, dels tvärtom. Därutöver kan naturligtvis förekomma en konkurrens om odlingsutrymme mellan odlingarna inbördes. Produktionsförutsättningarna är t ex begränsade, vilket kan medföra krav på skyddszoner mellan olika odlingar inom ett område.

Odlingsanläggningars påverkan på andra intressen

En odlingsanläggning tar i anspråk en viss vattenyta och en viss vattenvolym. Den har anspråk på rent vatten i områden med god vattenomsättning. Den är beroende av närheten till land med hänsyn till skötsel och tillsyn, för vilka i regel även anläggningar på land erfordras.

Beroende på sin storlek kan en anläggning komma att *påverka* andra intressen för vattenutnyttjande på olika sätt:

Naturvård En anläggning kan på olika sätt störa ett mark- eller vattenområde som man från naturvårdssynpunkt vill bevara av t ex botaniska eller zoologiska skäl eller för att området har en vacker landskapsbild.

Genom den rikliga förekomsten av den odlade organismen dras vissa frilevande organismer till anläggningarna. Härigenom kan andra problem uppstå som t ex begäran om avskjutning av vissa fågelarter.

Friluftsliv En anläggning kan verka störande och ibland hindrande för vissa former av friluftsliv, främst båtsport. Stödanläggningar till odlingar kan också påverka allmänhetens tillträde till strand- och vattenområden.

Sett ur friluftslivets synvinkel kan en odling, i första hand musselodling, även skapa vissa positiva effekter. Musselodlingar drar t ex till sig vissa fiskarter, som är av intresse för fritidsfisket.

Fiske

För fisket kan odlingsanläggningar komma att placeras olämpligt med hänsyn till lek-, uppväxt- och fångstområden för viktigare fiskarter.

Från anläggningar kan ske en spridning av den odlade arten ut till omgivande vatten. För miljön helt främmande arter kan härigenom komma in i det naturliga ekosystemet, och negativt påverka t ex skyddsvärda bestånd av lax eller andra värdefulla fiskarter. Från en odling kan även smittsamma sjukdomar spridas till de naturliga bestånden.

Motsättningar kan också uppstå till följd av avsättningskonkurrens mellan odlad och fångad fisk.

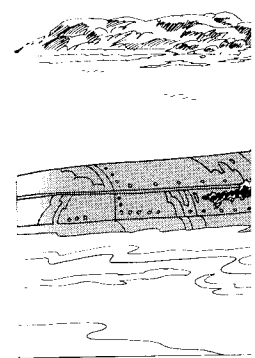
Figur 8. Kustfiske och vattenbruk kan ibland konkurrera om vattnens användning.
Foto: Christer Enerskog

Sjöfart

En odlingsanläggning kan placeras olämpligt med hänsyn till sjöfartens intressen. Krav på t ex hastighetsbegränsningar och ändring av mindre farleders sträckning kan aktualiseras.

Anläggnings- verksamhet

En odlingsanläggning kan innebära restriktioner för olika slag av anläggningsverksamhet, som genom t ex grumling och dylikt kan påverka odlingen.

Militär verksamhet

En odlingsanläggning kan placeras olämpligt med hänsyn till militär verksamhet.

Miljövård

Mängder av odlade arter kan komma att konkurrera med naturliga arter. Detta kan anses olämpligt med hänsyn till miljövård.

Vissa vattenbruk kan konkurrera med miljövård.

Vad gäller miljövård kan odlingsanläggningar konkurrera med miljövård.

Andra intressen odlingsanläggningar

Naturvård

Beroendet på odlingsanläggningar kan vara stort. Detta kan anses olämpligt med hänsyn till naturvård.

Fiske

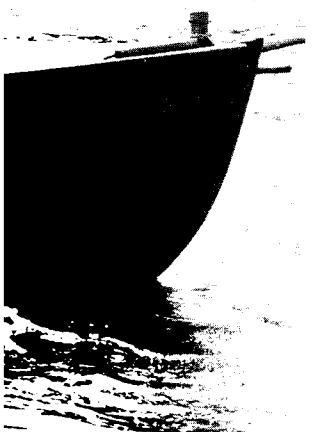
Genom odlingsanläggningar kan fisket påverkas. Detta kan anses olämpligt med hänsyn till fisket.

odling, i första hand mussel-
er. Musselodlingar drar t ex
sse för fritidsfisket.

nma att placeras olämpligt
ngstområden för viktigare

g av den odlade arten ut till
mmande arter kan härige-
met, och negativt påverka
andra värdefulla fiskarter.
sjukdomar spridas till de

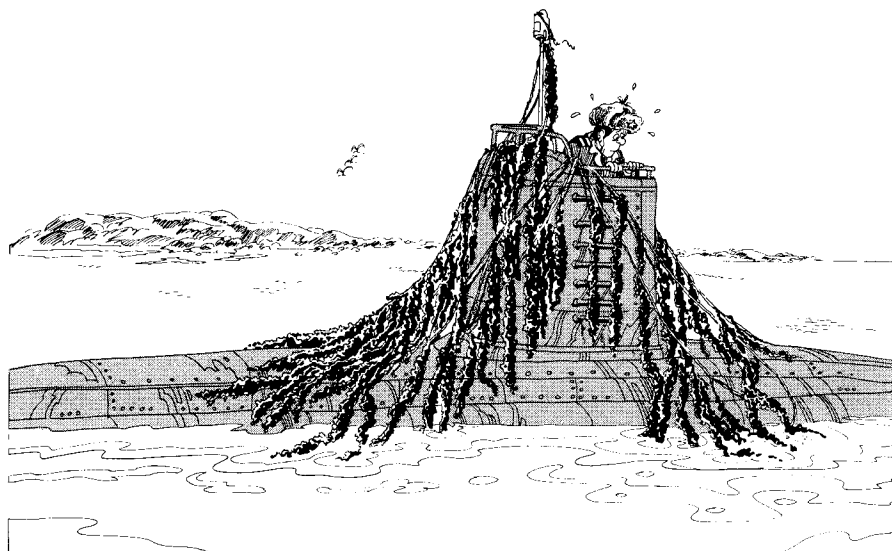
ljld av avsättningskonkur-

vattnens användning.

ligt med hänsyn till sjö-
begränsningar och änd-
ktualiseras.

ktioner för olika slag av
grumling och dylikt kan

Militär verksamhet

En odling kan också medföra krav på restriktioner mot viss militär verksamhet nära odlingen t ex undervattensskjutningar och sprängningar.

Miljövård

Mängden organisk substans och närsalter som sprids från anläggningarna direkt, via utfodring och utsöndringsprodukter eller genom slakt kan vara av sådan omfattning att de från miljösynpunkt anses oacceptabla. Detta gäller särskilt odling i mindre vattenområden och avstängda vikar eller mindre sjöar och vattendrag.

Vissa vattenområden kan vara klassade som särskilt intressanta från miljövårdssynpunkt och skall bevaras ostörda.

Vad gäller musselodlingar kan dessa även ha en positiv effekt på miljön. Musslorna samlar mat genom att filtrera vattnet och en odling fungerar i det avseendet som ett naturligt reningsverk.

Andra intressens påverkan på odlingsanläggningar

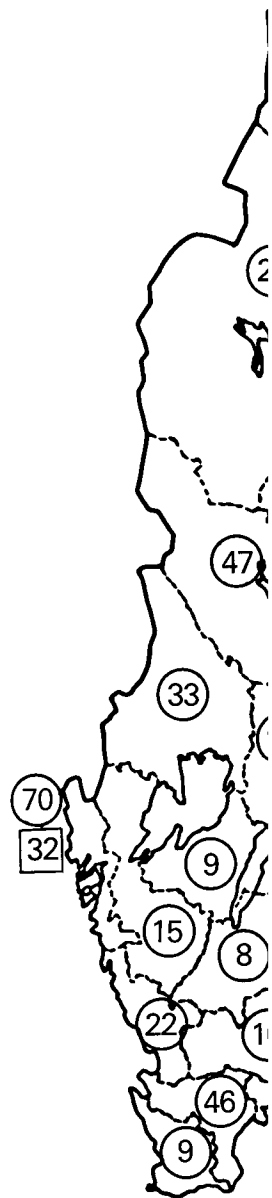
Naturvård

Beroende på skyddsvärda naturområden kan olika slag av restriktioner mot vattenbruksanläggningar finnas. Det kan t ex gälla områden som är skyddade, eller föreslagits bli skyddade som naturreservat, naturvårdsområde och djurskyddsområde.

Fiske

Genom krav på skydd av lek-, uppväxt- och fångstområden från fiskets sida kan i och för sig lämpliga odlingsvatten undantas för odling.

<i>Friluftsliv</i>	Odlingsanläggningar i områden av väsentlig betydelse för friluftslivet kan på flera sätt störas av t ex båttrafik och småbåtshamnar genom bl a vårdslöshet och spridning av föroreningar. Risk finns även att båtar och redskap som flyttas mellan olika sjöar kan sprida sjukdomar och parasiter. Fritidsfiskare som dras, i första hand till musselodlingarna, kan orsaka störningar på odlingen och för odlingsverksamheten.
<i>Sjöfart</i>	Utsläpp av föroreningar och vågsvall från fartyg kan negativt påverka sådana anläggningar som ligger nära farled.
<i>Militär verksamhet</i>	Militär verksamhet på målplatser, i skjutområden samt i vissa andra områden av militärt intresse kan innebära restriktioner mot odlingsanläggningar.
<i>Anläggningsverksamhet</i>	Olika former av arbeten i vatten kan orsaka längre eller kortare störningar för en vattenbruksanläggning. Grumling och eventuell spridning av miljögifter från bottensediment kan uppstå vid t ex muddrings- och tippningsarbeten.
<i>Recipientutnyttjande</i>	Tillförsel av föroreningar från kommuner, industrier, jordbruk och annan ytvattenavrinning kan medföra sådan kvalitetsförsämring hos de odlade produkterna att de inte godkänns som livsmedel. I vissa fall kan fiskdöd inträffa.

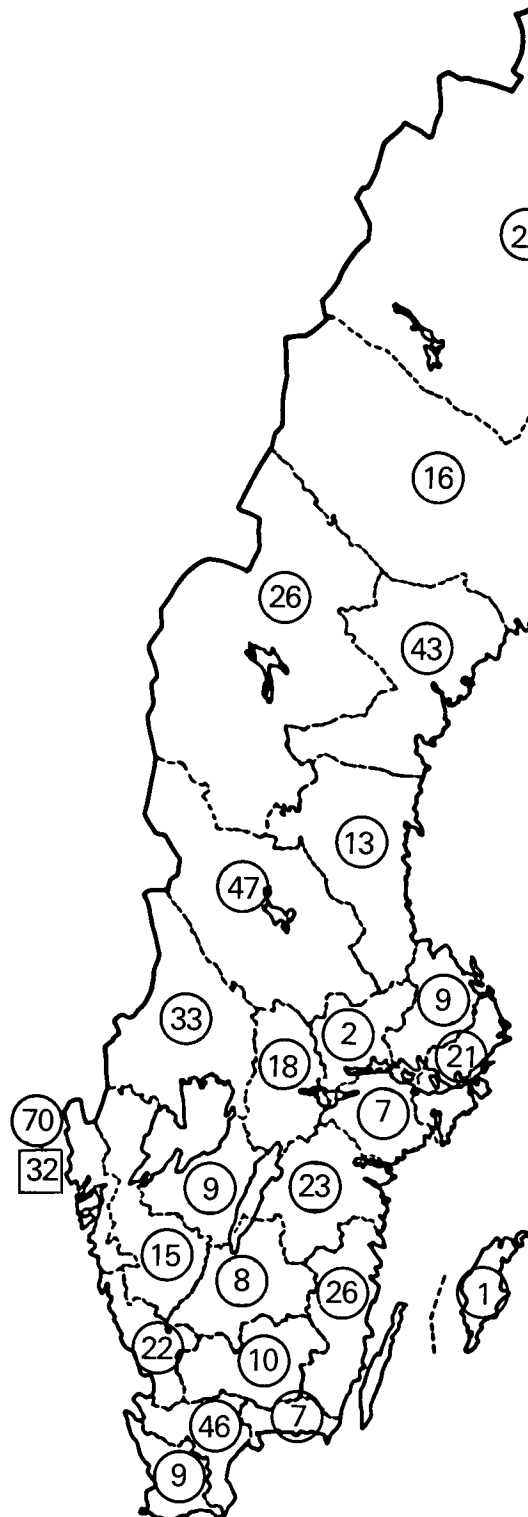
entlig betydelse för friluftstrafik och småbåtshamnar av föroreningar. Risk finns mellan olika sjöar kan spridare som dras, i första hand ningar på odlingen och för

rån fartyg kan negativt på nära farled.

skjutområden samt i vissa innebära restriktioner mot

orsaka längre eller kortare ig. Grumling och eventuell liment kan uppstå vid t ex

er, industrier, jordbruk och sådan kvalitetsförsämring godkänns som livsmedel. I

Figur 9. Antalet givna odlingstillstånd per län i Sverige, 1980. Undantagna är odlingar i mindre naturdammar.

○ = Antalet fiskodlingar

□ = Antalet musselodlingar

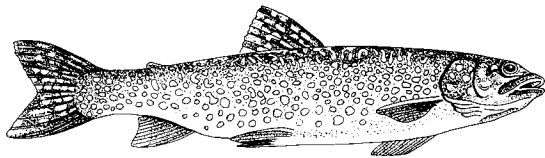
Det totala antalet odlingstillstånd 1980 var 503 st.

Antalet utnyttjade tillstånd är mindre, jämför rapporten som berör avelsmetodik.

Antalet ansökningar som hittills (1981) avslagits framgår av nedanstående tabell.

Fiskodlingar	4 st
Kassodlingar	9 st
varav 2 avskrivna	
Musselodlingar	3 st
Ostronodlingar	2 st
	18 st

Nuvarande prövningssystem

Som framgår av figur 9 är antalet gällande odlingstillstånd betydligt fler än många föreställer sig. Av figuren framgår också att antalet ansökningar som lämnats utan bifall är ganska litet.

För att få börja odla kan med nuvarande lagstiftning påfordras prövning hos tre myndigheter:

- Länsstyrelsen — enligt miljöskyddslagen och naturvårdslagen
- Fiskeristyrelsen — enligt fiskeristadgan
- Vattendomstolen — enligt vattenlagen

Prövning hos vattendomstol har hittills använts i mycket liten utsträckning men kan komma att bli vanligare, när den nya vattenlagen träder i kraft. Prövning hos fiskeristyrelsen och länsstyrelsen måste däremot alltid ske.

Handläggningsrutiner inom länsstyrelse och fiskeristyrelse.

Som inledningsvis påtalats har prövning av ansökan om att anlägga odling delvis behandlats olika i olika delar av landet. Genom de nya riktlinjer för odlingsverksamheten som arbetats fram av naturvårdsverket och fiskeristyrelsen, och som gäller från den 1 juli 1981, kommer prövningssystemet att fungera i princip på det sätt som nedan anges, se även figur 10.

Prövningen är kostnadsfri. Kungörelse för miljöskyddsprövningen i ortstidningar betalas däremot av sökanden. Handläggningstiden för ett normalärende är 3–4 månader.

Ansökan sker på särskild blankett som kan fås från länsstyrelse och fiskenämnd (se bil. 2). Ansökan sänds samtidigt till de båda myndigheterna.

Innan fiskodling får påbörjas skall alltså tillstånd ha erhållits både från fiskeristyrelsen och länsstyrelsen.

Beroende på lokala förhållanden kan en ansökan komma att behandlas något olika från plats till plats. I princip kommer ansökan emellertid att omfatta följande steg.

Ansökan lämnas in till sökan till den lokala yrkelsen. Därefter lämnas med eget yttrande över veterinärmedicinska och fiskeristyrelsens beslut till länsstyrelseprö-

Länsstyrelsens prövning eventuellt komplettering och lotsdirektör samt kommun. Beroende på förhållanden och organisationer hö-

Länsstyrelsens interna enheter. Naturvårdsstyrelsen svarar för naturvård och planeringen, som svarar för näringskonsekvenserna för miljön, bl.a. risken för spridning av sjukdomar svarar för den juridiska

Samtidigt med remiss av ansökan inom viss tid, i vissa punkter och erinring av tillståndet i ärendet erfordras i regel ett besök till remissorganen, f

Det bör framhållas att ansökan kan kompletteras för att tillstånd att anlägga odling ges i SNV:s meddelande

Eventuella överklaganden lämnas in till regeringen

Ansökan lämnas in till fiskenämnd och länsstyrelse. *Fiskenämnden* remitterar ansökan till den lokala yrkesfiskarorganisationen och till fritidsfiskarnas lokalorganisation. Därefter lämnar fiskenämnden, efter samråd med fiskeriintendenten, med eget yttrande över ärendet till fiskeristyrelsen, som efter hörande av Statens veterinärmedicinska anstalt fattar beslut i ärendet. Yttrandet från fiskenämnd och fiskeristyrelsens beslut översänds för kännedom till länsstyrelsen, som underlag för länsstyrelseprövningen vad avser fiskets intressen.

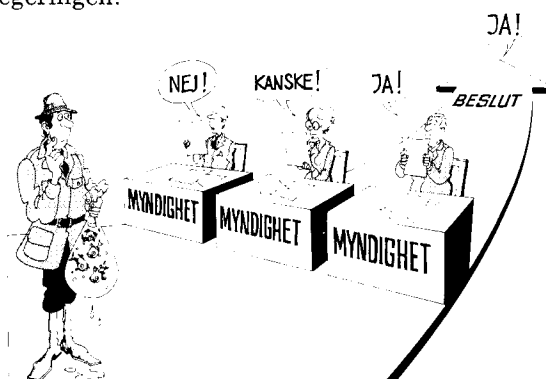
Länsstyrelsens prövning innebär att ansökan om odlingstillstånd remitteras efter eventuell komplettering, dels internt till fackenheterna, dels till kustbevakning och lotsdirektör samt till byggnadsnämnd och hälsovårdsnämnd i berörd kommun. Beroende på förhållandena i det enskilda fallet kan även andra myndigheter och organisationer höras.

Länsstyrelsens interna behandling av ansökan sker inom planeringsavdelningens olika enheter. Naturvårdsenheten är i detta fall i regel huvudansvarig enhet och svarar för natur- och miljövårdsfrågor. Av andra berörda enheter kan nämnas planerheten, som svarar för byggnads- och planfrågor, regionalekonomiska enheten för näringsekonomiska frågor, lantmäterienheten för fastighetsfrågor, försvarsenheten för militära frågor och länsveterinären för allmänna hälsovårdsfrågor, bl a risken för spridning av vissa fisksjukdomar samt juridiska enheten, som svarar för den juridiska granskningen.

Samtidigt med remissbehandlingen kungöres ärendet för att sakägare och allmänhet inom viss tid, i regel tre veckor, skall ges möjlighet att komma in med synpunkter och erinringar. Beroende på inkomna synpunkter kan särskilt sammanträde i ärendet erfordras. I så fall måste kungörelse om sammanträde göras. Eljest görs i regel ett besök på platsen, varefter beslut fattas. Kopior av beslutet sänds till remissorganen, fiskeristyrelsen och naturvårdsverket

Det bör framhållas att en utförlig ansökan underlättar prövningen. Behöver ansökan kompletteras fördröjs handläggningen. En närmare beskrivning av ansökan om tillstånd att anlägga fiskodling lämnas av naturvårdsverket och fiskeristyrelsen i SNV:s meddelande 2/1981 Fiskodling—Lagstiftning och tillämpning.

Eventuella överklaganden av såväl fiskeristyrelsens som länsstyrelsens beslut lämnas in till regeringen.

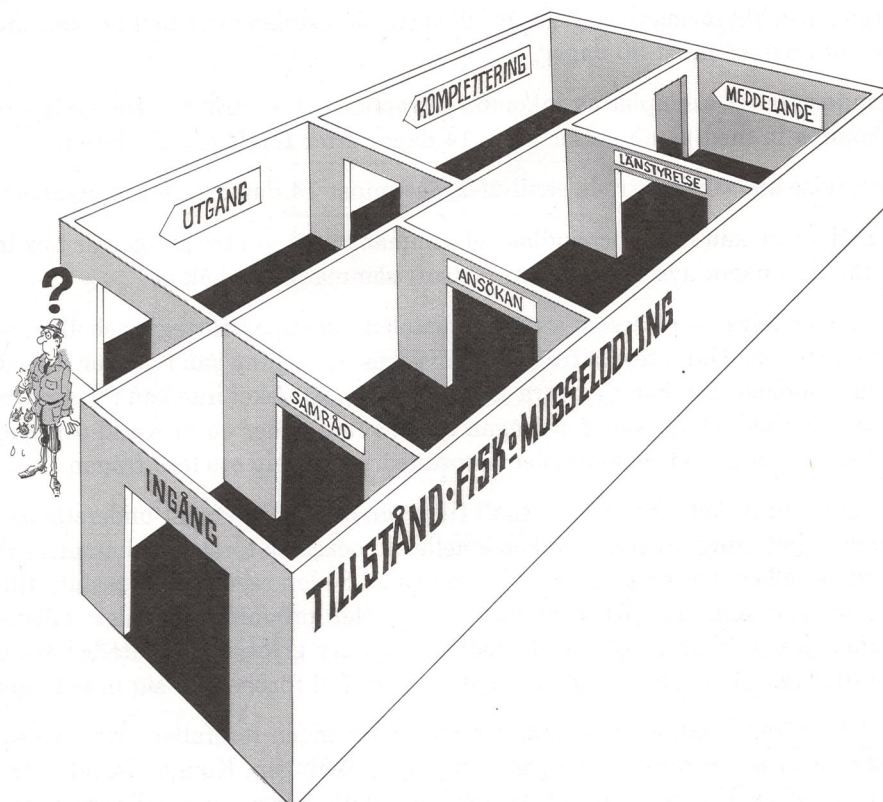
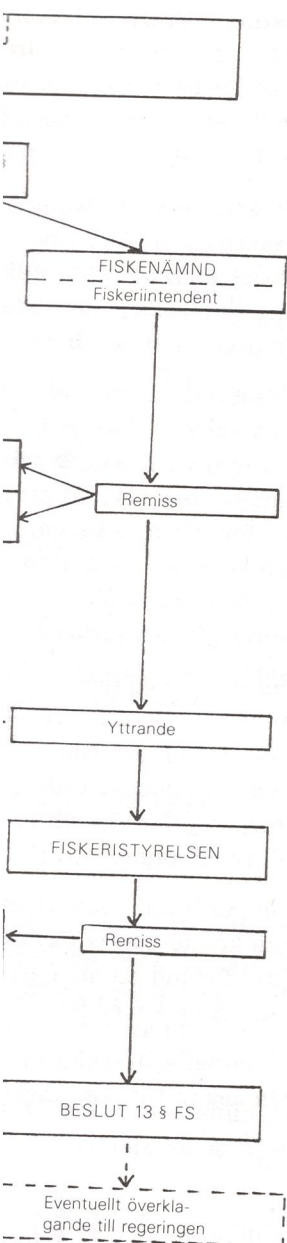

Ansökan skall vara så
av den. Det måste fin
måste den kompletter

Alla ansökningshandl
vattenlag). Samtidigt
sekostnaderna betalas

Om ansökan är fullstän-
sen och ansökningsha-
relsen samt — om allr-
åtgärden kan medför-
skall handlingarna oc-
vilken sakägarna kan
vidare sändas till kor-

42

Handläggningsrutiner inom vattendomstol

I det fall en odling även kräver provning enligt vattenlagen är provningsförfarandet följande, se även figur 11.

Ansökan skall vara så fullständig att inverkan på motstående intressen framgår av den. Det måste finnas både kartor och ritningar. Om den inte är fullständig måste den kompletteras.

Alla ansökningshandlingar skall ges in i 6 exemplar (8 ex enligt förslaget till ny vattenlag). Samtidigt skall ansökningsavgift, f n 120 kr, och förskott på kungörelsekostnaderna betalas.

Om ansökan är fullständig skall kungörelse utfärdas om ansökningen. Kungörelsen och ansökningshandlingarna skall sändas till kammarkollegiet och fiskeristyrelsen samt — om allmän farled berörs — till sjöfartsverket och — om den ansökta åtgärden kan medföra förorening av vattnet — till naturvårdsverket. Dessutom skall handlingarna och kungörelsen sändas till aktförvararen, d v s en person hos vilken sakägarna kan ta reda på vad ansökan innebär. Kungörelsen (enbart) skall vidare sändas till kommunen och länsstyrelsen samt till varje berörd sakägare.

Yttranden och erinringar skall ges in till vattendomstolen inom den tid som anges i kungörelsen — minst 30 dagar.

Sökanden får ett exemplar av inkomna yttranden och erinringar. Denne har rätt att komma in med påminnelser inom 14 dagar efter föreläggande därom.

Kungörelse om sammanträde skall utfärdas minst 14 dagar före sammanträdet.

Om målet inte kan färdigbehandlas vid sammanträdet — utredningen är t ex inte fullständig i något avseende — kan fortsatt sammanträde hållas.

Beslut meddelas — eftersom vattendomstolen tillämpar rättegångsbalken — i form av en dom. Om inte alla frågor kan avgöras på en gång kan två eller flera deldomar meddelas. Det kan t ex vara så att inverkan på fisket inte kan förutses med någon säkerhet och då kan den frågan skjutas upp under en prøvotid och under den kan någon av vattendomstolen förordnad sakkunnig studera frågan.

Beträffande mycket stora frågor skall tillåtligheten av företaget underställas regeringens prövning. Regeringen kan emellertid också på förslag av kammarkollegiet förbehålla sig prövningen av mindre frågor. Sedan regeringens beslut i tillåtlighetsfrågan kommit, fortsätter vattendomstolen prövning av målet. Tillstånd till anläggning för mussel- eller fiskodling kommer givetvis bara att behöva underställas regeringen om denna i något enstaka fall förbehåller sig prövningen.

Om det är frågan om ett litet mål och om utredningen förefaller klar, kan sammanträde sättas ut direkt i kungörelsen om ansökningen. Kungörelsetiden är då minst 3 veckor. Kungörelsen och ansökningshandlingarna sänds till samma myndigheter och sakägare som i andra mål.

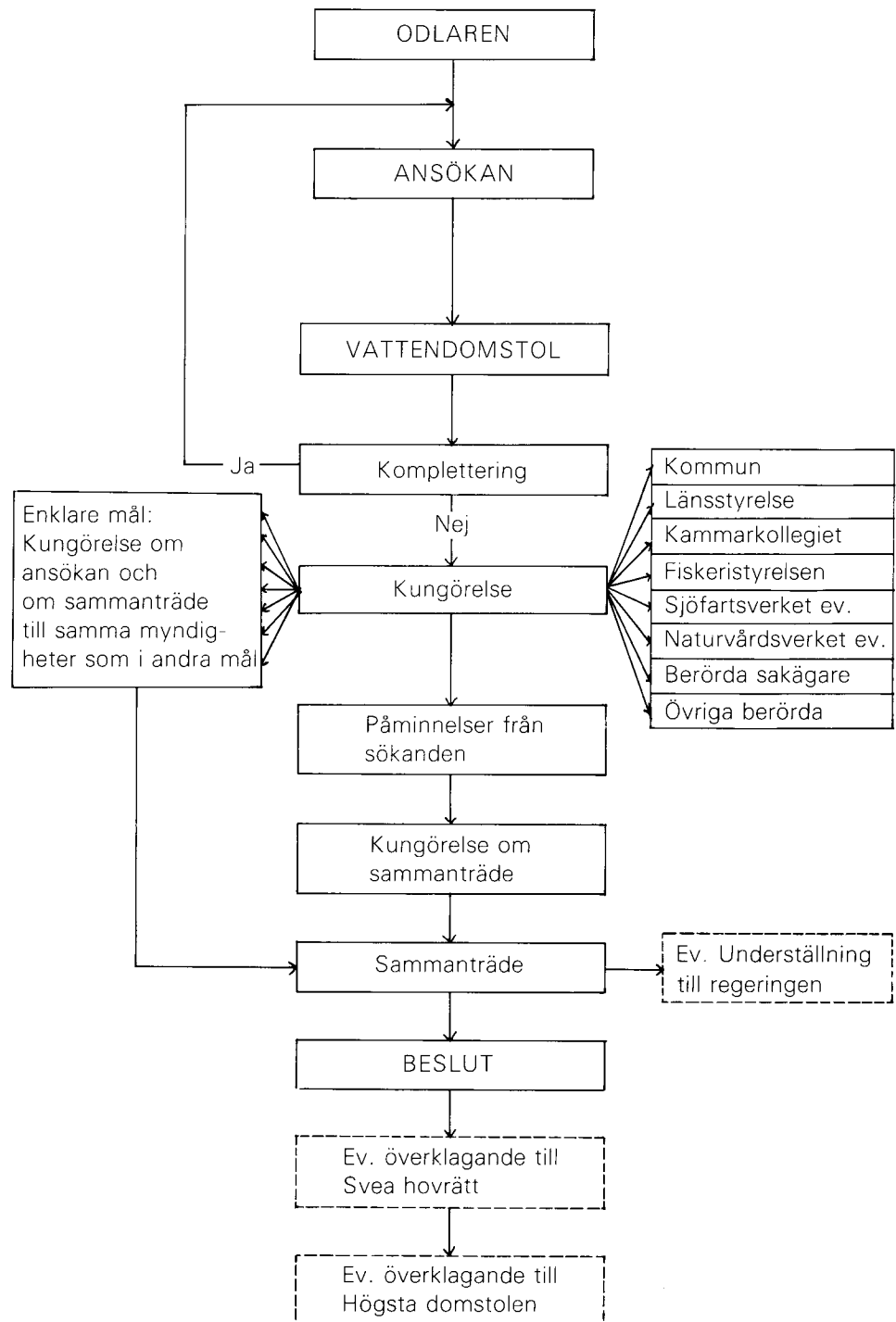
Överklagande sker till vattenöverdomstolen, en avdelning av Svea hovrätt i särskild sammansättning. Vattenöverdomstolens dom kan överklagas till Högsta domstolen enligt vanliga regler, d v s Högsta domstolen prövar målet bara om det är av prejudikatsintresse.

Vattendomstolen har utredningsplikt. Vissa typer av skador kan vara svåra att utreda, och då kan det vara nödvändigt att dessa frågor utreds särskilt. Vattendomstolen kan då förordna en eller flera sakkunniga att — om så behövs efter sammanträden på platsen — utreda skadefrågorna och avge förslag till åtgärder för att minska, kompensera eller ersätta skadorna.

Fisk- eller musselodlingar kan väl i normalfallet inte beräknas föranleda större eller svårutredda skador. Mycket stora odlingar kan dock tänkas orsaka sådana skador på fisket — både utövandet och reproduktionen kan störas — och om så blir fallet torde detta framgå av det yttrande, som vederbörande fiskeriintendent avger i målet efter fiskeristyrelsens förordnande. Ofta blir då resultatet att frågan om inverkan på fisket skjuts upp under en prøvotid, och att fiskeriintendenten eller annan sakkunnig förordnas att utreda frågan och komma med förslag till lösning. Övriga frågor avgörs av vattendomstolen i en dom. Längden av prøvotiden kan bestämmas i domen eller också kan det överlämnas till den sakkunnige att komma med sitt yttrande när denne anser frågan utredd.

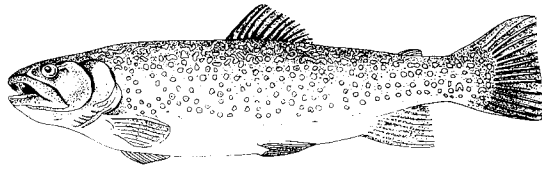
Ja —
Enklare mål:
Kungörelse om
ansökan och
om sammanträde
till samma myndig-
heter som i andra mål

Figur 11. Prövning av
Handläggningsrutiner i

Figur 11. Prövning av ansökan om tillstånd till fisk- och musselodling enligt vattenlagen. Handläggningsrutiner inom vattendomstol.

Brister i de nuvarande prövningssystemen

För att få starta odlingsverksamhet krävs en ganska omfattande prövning enligt ett flertal lagar och förordningar. I själva prövningsförfarandet ligger ett

hänsynstagande till en rad olika samhällsintressen. Olika myndigheter företräder härvid olika intressen.

Prövningen kan göras av en myndighet enligt flera lagar samtidigt och innebära att man så långt möjligt tar fram underlagsmaterial, som belyser hur vissa andra intressen berörs av en ny verksamhet. Mot bakgrund av underlagsmaterialet sker en avvägning mellan berörda intressen och den för prövningen ansvariga myndigheten fattar beslut i ärendet i enlighet med de lagar och förordningar som gäller. Finns inga hinder för verksamheten skall tillstånd lämnas. Så är t ex fallet vid länsstyrelseprövningen.

En prövning kan också, som vid fiskeristyrelsens prövning, avse en avvägning endast gentemot ett specifikt intresse, nämligen risken för spridning av smittsamma sjukdomar och främmande arter och stammar av fisk.

Beträffande vattendomstolens prövning avser denna rådigheten över vattnet och ställer ägarens eller nyttjanderättsinnehavarens rätt till vatten mot den påverkan som kan orsakas på andra intressen av odlingsverksamheten.

Klara definitioner av flera av de begrepp som används i samband med vattenbruk i lagar och förordningar saknas för närvarande. Detta förhållande har bidragit till osäkerheten inom och missförstånd mellan handläggande myndigheter. Likartade ärenden har prövats på olika sätt beroende på var och av vem det handlagts. Det förhållandet att tillstånd till odlingsverksamheten erfordras från två myndigheter, i vissa fall tre, fiskeristyrelsen och länsstyrelsen (eventuellt även från vattendomstol) är opraktiskt för sökanden och kan skapa osäkerhet om ansvarsförhållanden hos tillståndsmyndigheter och berörda remissorgan.

I den administrativa prövningen av vattenbruk finns därför behov av förenklingar. Arbetsgruppen kommer att peka på några punkter där förändringar bör övervägas.

Planeringsmål

Behov av vattenområde

Under senare år har intresset för de traditionella intressen minskat fram successivt från till exempel Samtidig har utsläpp av växthusgaserna och tätortsutbyggnad skadat miljön. Vi har också fått se konsekvenser av våra kustområden.

Kravet på en mer plan har under senare år vuter lämnade exemplen tressen klargör detta. kommuner och länssty vattenberoende verksa vändning. För att främ vinkel, lämpliga vatte gentemot andra intres som av hänsyn till be igenom skulle den adr

Den fysiska planeringen som t ex friluftsliv set för utnyttjande av rerande anspråk, plan fram i större utsträ vattenområdenas utn vattenanvändningen i etablering — recipien ning bär därför planer siska planeringen.

ande n

att få starta odlingsverk-
net krävs en ganska omfat-
e provning enligt ett flertal
och förordningar. I själva
ningsförfarandet ligger ett
ka myndigheter företräder

zar samtidigt och innebära
om belyser hur vissa andra
v underlagsmaterialet sker
ningen ansvariga myndig-
h förordningar som gäller.
nnas. Så är t ex fallet vid

ing. avse en avvägning en-
ör spridning av smittsam-
isk.

digheten över vattnet och
l vatten mot den påverkan
heten.

samband med vattenbruk
rhållande har bidragit till
e myndigheter. Likartade
v vem det handlagts. Det
rdras från två myndighe-
entueellt även från vatten-
kerhet om ansvarsförhål-
gan.

därför behov av förenk-
ter där förändringar bör

Planeringsmässiga överväganden

Behov av vattenområdesplanering

Under senare år har intresset för vattnen och deras utnyttjande ökat. Vid sidan av de traditionella intressena från fiske, sjöfart och försvar har andra anspråk vuxit fram successivt från t ex naturvård, kulturminnesvård, friluftsliv och vattenbruk. Samtidigt har utsläpp och tillförsel av föroreningar, överfiskning, industri- och tätortsutbyggnad skadat våra vatten. Konflikterna är särskilt uttalade i några delar av våra kustområden och i vissa sjöar och vattendrag.

Kravet på en mer planmässig samordning av olika vattenanknutna verksamheter har under senare år vuxit sig starkare. De i avsnittet om konkurrens och konflikter lämnade exemplen på konkurrerande anspråk mellan vattenbruk och andra intressen klargör detta. Enligt arbetsgruppens mening är det därför angeläget att kommuner och länsstyrelser i områden med uppenbara konflikter mellan olika vattenberoende verksamheter skaffar sig en översikt över vattenområdenas användning. För att främja vattenbruket kan t ex i ett första steg, ur näringens synvinkel, lämpliga vattenområden för odling av olika slag inventeras och avvägas gentemot andra intressen. Man kan också överväga att redovisa sådana vatten som av hänsyn till bevarandebestånden är direkt olämpliga för vattenbruk. Härigenom skulle den administrativa provningen kunna underlättas.

Den fysiska planeringen har under lång tid behandlat vissa vattenanknutna frågor som t ex friluftsliv, båtsport och hamnar. Med hänsyn till det ökande intresset för utnyttjande av vattenområdenas resurser behöver, i områden med konkurrerande anspråk, planmässiga underlag för avvägningar mellan olika intressen tas fram i större utsträckning än tidigare. Det är också väsentligt att frågor om vattenområdenas utnyttjande kan belysas i ett längre tidsperspektiv. Mark- och vattenanvändningen är starkt knutna till varandra. Det kan gälla t ex industrietablering — recipientutnyttjande — fiske/vattenbruk. Frågor om vattenanvändning bär därför planeringsmässigt så långt möjligt samordnas med den övriga fysiska planeringen.

Vattenområdesplaneringen bör syfta till att klargöra och vid behov reglera vattens utnyttjande för olika ändamål i planer — kartor med beskrivningar och bestämmelser på olika detaljeringsnivå. Planeringen bör omfatta anspråk på vattenutnyttjande i själva ytan, i vattenmassan och på botten och berggrunden därunder. Nuvarande planinstrument kan därför behöva kompletteras med lämpliga bestämmelser för reglering av utnyttjandet i sin helhet, för att ge kommunerna möjligheter att påverka vattenanvändningsfrågorna genom den kommunala fysiska planeringen. Härigenom ges vattenområdesplaneringen en god politisk förankring och förutsättningar skapas för att de intentioner som dras upp i planeringen också följs upp i övrigt beslutsfattande. Ansvaret för genomförandet av planeringen bör alltså ligga på kommunerna som i sin kommuntäckande markanvändningsplanering i ökad utsträckning behöver beakta vattenområdenas utnyttjandeproblem. I förslaget till ny plan- och bygglag föreslås också att de i marköversikten uttryckta kommunala intentionerna i olika markanvändningsplaner blir provningsunderlag för andra myndigheters beslutsfattande.

Kommunens ställningstagande till ansökningar om odlingsanläggningar förutsätter givetvis att det finns en med marköversikten samordnad översikt över vattens användning, där kommunen har formulerat riktlinjer för vattnens användning i vissa väsentliga avseenden. Genom översikten bör också en potentiell vattenbrukare kunna få en överblick av var olika restriktioner mot en anläggning kan väntas.

En vattenområdesplanering är, enligt arbetsgruppens mening, ett sätt att på längre sikt förbättra hanteringen av vattenanknutna verksamheter som har konkurrerande anspråk.

Behovet av planeringsmässiga överväganden vad gäller vissa vattens utnyttjande har tagits upp i den fysiska riksplaneringen SOU 1979:54 och 55 och prop 1980/81:183. Med anledning härav har havsresursdelegationen och planverket inlett en försöksverksamhet om metoder och former för hantering av vattenanknutna problem i våra kust- och havsområden. Som ett resultat av försöksverksamheten hoppas man att till kommuner, länsstyrelser och centrala verk kunna lämna rekommendationer för vattenområdesplanering i kust- och havsområden. Denna försöksverksamhets resultat kan naturligtvis också bli av intresse för motsvarande planering i sötvatten och vattendrag.

I Strömstads kommun, som deltar i den nämnda försöksverksamheten, är denna bl a inriktad på att med byggnadslagens hjälp reglera ett vattenområdes utnyttjande mellan vattenbruk och andra intressen för vattnens användning. Studien skall i en första etapp resultera i alternativa principförslag till detaljplan med beskrivning och bestämmelser. Den skall tjäna som underlag för utvärdering av berörda myndigheter och intressen och till ledning för fortsatt bearbetning i löpande etapper.

Reglering av vattenan

På vissa håll finns det odlingsändamål. Bygglagen ska lösa olika slag av konflikter mellan olika intressen. En svårighet är att det är svårt att få en ständig. En särskild lag är nödvändig innan det

Att genom planläggning kan man använda direkta styrmedel som skatter (Även om utrymmet för att kunna utöva ett direkt styrmedel i bygglagen bör därför bli begränsat, d v s skyldighet att anordna odlingsanläggning.)

Vad gäller vattnets användning förändras genom att man kan förändra. En fastighet som bildas på ett visst område kan vattenområdes användning

Om detaljplan upprättas kan ägaren vid en eventuell ändring i nuvarande planering av förväntat v

Länsstyrelsen

De nya anvisningarna har ännu tillämpats. Det är viktigt att låta de befintliga planerna vara kvar till dess att de nya planerna har tagit över.

Arbetsgruppen vill ha en mer decentraliserad och decentraliserad

Länsstyrelsen svarar på frågor. Denna provning är en del av den fortsatta utvärderingen av de nya rutinerna som ska införas så snart som möjligt. Detta är en intern fråga för enheten.

Provning enligt 13 kap. 1 § i plan- och bygglagen som avser

göra och vid behov reglera vatt-
rter med beskrivningar och be-
ör omfatta anspråk på vatten-
otten och berggrunden därun-
kompletteras med lämpliga be-
et, för att ge kommunerna möj-
genom den kommunala fysiska
ringen en god politisk förank-
ner som dras upp i planeringen
varet för genomförandet av
sin kommuntäckande markan-
akta vattenområdenas utnytt-
föreslås också att de i mark-
olika markanvändningsplaner
slutsfattande.

odlingsanläggningar förutsät-
amordnad översikt över vatt-
ktlinjer för vattnens använd-
n bör också en potentiell vat-
riktioner mot en anläggning

s mening, ett sätt att på läng-
samheter som har konkurren-

ler vissa vattens utnyttjande
1979:54 och 55 och prop-
agationen och planverket in-
hantering av vattenanknut-
sultat av försöksverksamhe-
centrala verk kunna lämna
t- och havsområden. Denna
i av intresse för motsvaran-

öksverksamheten, är denna
ett vattenområdes utnytt-
tnens användning. Studien
slag till detaljplan med be-
erlag för utvärdering av be-
ortsatt bearbetning i löpan-

Reglering av vattenanvändning och fastighetsbildning i vatten

På vissa håll finns det svårigheter för odlare att få tillstånd att utnyttja vatten för odlingsändamål. Byggnadslagen kan härvid utgöra ett viktigt hjälpmedel. För att lösa olika slag av konflikter om vattnens användning bör dessa i många fall lämpligen kunna regleras genom översiktliga planer eller i vissa fall genom detaljplanering. En svårighet härvid är att fastighetsindelningen i vattnet ibland är ofullständig. En särskild fastighetsutredning och fastighetsreglering kan därför bli nödvändig innan detaljplanering kan genomföras.

Att genom planläggning reglera vattenbruk är emellertid för närvarande svårt då direkta styrmedel saknas. Byggnadslov erfordras t ex inte för odlingsanläggning. (Även om utrymmesfrågorna kan vara avklarade i plan bör kommunen i vissa fall kunna utöva ett direkt inflytande på tillståndsfrågan. I förslaget till ny plan- och bygglag bör därför kommunens möjlighet att variera tillståndspliktens omfattning, d v s skyldigheten att söka bygglov, även kunna innefatta bygglovsplikt för odlingsanläggning.)

Vad gäller vattnens indelning i fastigheter kan naturligtvis fastighetsindelningen förändras genom att nya fastigheter bildas, eller genom att befintliga ombildas. En fastighet som bildas skall vara lämplig för sitt ändamål. En vattenbruksfastighet kan bildas på samma sätt som en industrifastighet. Finns planer för ett vattenområdes användning skall denna följas vid avstyckning.

Om detaljplan upprättas för ett vattenområde och fastställs har vattenrättsägaren vid en eventuell inlösningssituation rätt till ersättning för den eventuella ändring i nuvarande vattenanvändning som planen medför. Någon rätt till ersättning av förväntat värde finns inte.

Länsstyrelsens och fiskeristyrelsens provning

De nya anvisningarna för provning och ansökan om tillstånd att anlägga odling har ännu tillämpats under kort tid och erfarenheter saknas. Det finns därför skäl att låta de befintliga provningssystemen med de nya anvisningarna få verka under viss tid för att därefter utvärderas.

Arbetsgruppen vill emellertid redan nu peka på vissa möjliga vägar till förenklad och decentraliserad provning.

Länsstyrelsen svarar för provning enligt miljöskyddslagen och naturvårdslagen. Denna provning är den mest omfattande och sker bl a genom remiss internt och till andra myndigheter och organisationer. (Se figur 10, sid. 42). Det är viktigt att de nya rutiner som blir följden av ändringarna i miljöskyddslagen arbetas in så snart som möjligt. Det förutsätts härvid att samtliga sektorsbedömningar, såväl interna från enheten som utifrån kommande, vägs in i länsstyrelsens beslut.

Provning enligt 13 § fiskeristadgan sker av fiskeristyrelsen. Vid den del av provningen som avser risken för spridning av främmande arter och stammar av fisk

behandlas ansökan först av fiskenämd i samråd med fiskeriintendenten. Efter remiss till fiskets intresseorganisationer yttrar sig fiskenämden till fiskeristyrelsen. Yttrandet går samtidigt som ett remissvar till länsstyrelsens prövning. Prövningen vad avser risken för spridning av sjukdomar görs direkt av fiskeristyrelsen, som hör statens veterinärmedicinska anstalt i ärendet.

Yttrande från fiskenämd och fiskeristyrelsens beslut lämnas i regel i god tid före länsstyrelsens beslut. Sett från provningsmässiga utgångspunkter, är enligt arbetsgruppens mening, ett samlat provningssystem, inkluderande även närings-ekonomiska aspekter, att föredra. För sökanden skulle härigenom erforderliga kontakter med myndigheter förenklas, bl a genom att ärendet blir knutet till en huvudansvarig handläggare. Beslut skulle vidare komma från endast en myndighet, vilket skulle minska risken för missförstånd till följd av olika beslut från handläggande myndigheter. Även för berörda myndigheter skulle ärendehantering underlättas bl a genom att en myndighet blev huvudansvarig för prövningen. Denna skulle i så fall innebära bl a en samordning mellan olika fackmyndigheter och omfatta en avvägning mellan samtliga berörda intressen. Arbetsgruppen vill emellertid framhålla att det bl a ur fiskets synvinkel finns klara fördelar med den nuvarande dubbla prövningen av länsstyrelsen och fiskeristyrelsen. Innan eventuella förslag till förändringar övervägs krävs därför ytterligare utredning av frågan.

Arbetsgruppen har tagit del av ett antal ärenden från olika länsstyrelser för att få en uppfattning om hur olika ärenden handlagts. Med anledning härav finns anledning att framhålla att de ansvariga myndigheterna och remissorganen vid sin behandling av olika ärenden ställer handlägningsinsatsen i relation till ärendenas betydelse. Detta bör i övrigt gälla även för myndighetsrepresentationen i samband med eventuellt besök på platsen. Arbetsgruppen vill i detta sammanhang erinra om vad som anförs i 7 § miljöskyddsförordningen.

Arbetsgruppen har också funnit att registrering och inläggning på karta av givna tillstånd saknas på flera håll. Detta är en viktig del i arbetet med att skaffa sig en översikt över vattnens användning. Länsstyrelsen bör, enligt gruppens mening, i samråd med fiskenämd svara för att register och karta över odlingsanläggningar i länet upprättas och à-jour-hålls.

I samband med att odlare som fått tillstånd lägger ut sin odling är det viktigt att odlingen verkligen läggs på den avsedda platsen. Det inträffar att odlingar läggs fel i förhållande till andra intressen, varvid motsättningar lätt uppstår. I länsstyrelsens prövning, som bl a behandlar lokaliseringsfrågan, bör övervägas om en odling formellt behöver sättas ut. Om så är fallet bör det anges vem som skall göra det.

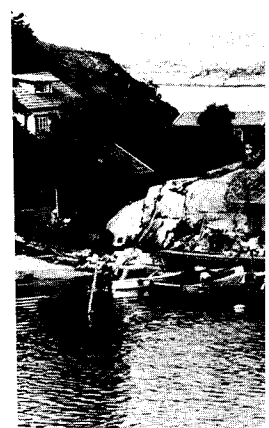
I samband med kungörelse om prövning av odlingsanläggning enligt miljöskyddslagen bör övervägas om inte tidningskungörelsen, vad gäller mindre anläggningar, kan formuleras annorlunda. I Göteborgs och Bohus län t ex sker tidningskungörelsen enligt miljöskyddslagen under rubriken "Natur och Miljö" istället för "Miljöfarlig verksamhet". Orsaken är det missförstånd som lätt uppstår hos all-

mänheten när t ex en odling av fiskodlingar i vatten är inte medvetenhet om att det är en verksamhet som kan vara farlig för miljön.

Vad gäller kammarkoll i samband med vattenföroreningar bör denna geras till länsstyrelsen. I samband med prövning av vattenföroreningar bör det finnas fonderliga kontakterna och fiskenämd.

Odling av alger är f n i vattenanvändning. I vattenanvändning och enskilda vattenanvändare (sid 14), i vilken odling av alger bör ske som för t ex fiskodling. I vattenanvändning finns inte någon ansvarig myndighet för att hantera arter eller kloner. I vattenanvändning administrativa frågor i samband med sammanhanget vill arkiv. I vattenanvändning de alger inte är reglerade. I vattenanvändning faller det arbetsgruppsorganisering material, är

De centrala myndigheterna bakgrund av sina sektorer. I vattenanvändning gorna samt för råd och rekommendationer. I vattenanvändning centrala myndigheter är naturvårdsverket, länsstyrelsen och kommunerna har olika ansvar vid vattenanvändning. I vattenanvändning myndighet med uttalande. I vattenanvändning närvarande. Enligt arbetsgruppen i vattenanvändning samråd med berörda myndigheter.

Figur 12. Fiskodling via

med fiskeriintendenten. Efter
fiskeristyre-
nsstyrelsens provning. Prov-
görs direkt av fiskeristyre-
rendet.

t lämnas i regel i god tid före
utgångspunkter, är enligt
inkluderande även närings-
härigenom erforderliga
t ärendet blir knutet till en
ma från endast en myndig-
l följd av olika beslut från
igheter skulle ärendehante-
uvudansvarig för provning-
mellan olika fackmyndighe-
a intressen. Arbetsgruppen
del finns klara fördelar med
och fiskeristyrelsen. Innan
för ytterligare utredning av

lika länsstyrelser för att få
ledning härav finns anled-
i remissorganen vid sin be-
en i relation till ärendenas
tsrepresentationen i sam-
vill i detta sammanhang
en.

äggnig på karta av givna
petet med att skaffa sig en
enligt gruppens mening, i
över odlingsanläggningar

n odling är det viktigt att
träffar att odlingar läggs
gar lätt uppstår. I länssty-
an, bör övervägas om en
anges vem som skall göra

gning enligt miljöskydds-
d gäller mindre anlägg-
us län t ex sker tidnings-
tur och Miljö" istället för
som lätt uppstår hos all-

mänheten när t ex en odlingsanläggning jämförs med en kemisk industri. Allmän-
heten är inte medveten om innebörden i det juridiska begreppet "miljöfarlig verk-
samhet".

Vad gäller kammarkollegiets "provning" av ansökan om tillstånd till odling på all-
mänt vatten bör denna "provning", som egentligen är ett medgivande, kunna dele-
geras till länsstyrelsen. Denna prövar t ex redan jakt på allmänt vattenområde. I
samband med provning av vattenbruksanläggning har länsstyrelsen redan de er-
forderliga kontakterna med berörda myndigheter, i första hand fiskeristyreelse
och fiskenämnd.

Odling av alger är f n inte omnämnt i den lagstiftning som reglerar olika former
av vattenanvändning. Detta kan i framtiden komma att vålla osäkerhet hos myn-
digheter och enskilda. Arbetsgruppen erinrar om sin definition av vattenbruk (se
sid 14), i vilken odling av alger också är vattenbruk (akvakultur). Samma provning
bör ske som för t ex fiskodling. Arbetsgruppen vill vidare erinra om att det idag
inte finns någon ansvarig myndighet vad avser spridning av sjukdomar och främ-
mande arter eller kloner av alger. Enligt gruppens mening bör juridiska och admi-
nistrativa frågor i samband med odling av alger tas upp till behandling redan nu. I
sammanhanget vill arbetsgruppen även peka på att skörd/täkt av naturligt växan-
de alger inte är reglerad i svensk lag. Utan att närmare ha behandlat frågan, före-
faller det arbetsgruppen, att 18 § naturvårdslagen, som redan behandlar täkt av
organiskt material, är ett lämpligt instrument.

De centrala myndigheternas roll i det regionala provningsförfarandet är att mot
bakgrund av sina sektorsansvar svara för de översiktliga resurshushållningsfrå-
gorna samt för råd och riktlinjer för verksamheten på regional och lokal nivå. De
centrala myndigheter som i första hand är berörda vad gäller odlingsverksamhet
är naturvårdsverket, livsmedelsverket och fiskeristyrelsen. De olika myndigheter-
na har olika ansvar vad avser odlingarnas tillkomst, drift och skörd. En central
myndighet med uttalat ansvar för vattenbrukets utveckling saknas emellertid för
närvarande. Enligt arbetsgruppens mening bör fiskeristyrelsen ges detta ansvar i
samråd med berörda myndigheter och organisationer.

Figur 12. Fiskodling vid Tjärnö i Strömstads kommun.

Foto: Christer Enerskog

Vattendomstolens provning

I och med att den nya vattenlagen beräknas träda i kraft den 1 januari 1983 har arbetsgruppen i första hand studerat den nya lagens provningssystem.

De flesta odlingsanläggningar av nuvarande storlek medför inte skada på enskilda och allmänna intressen och behöver därför inte provas enligt den nuvarande vattenlagen. Ett undantag är möjligtvis musselodlingar, som i allmänhet tar relativt stora ytor i anspråk. För att undanröja de oklarheter som finns i dessa avseenden är det viktigt att ett effektivare, informellt erfarenhetsutbyte kommer till stånd mellan handläggare på länsstyrelser och vattendomstolar.

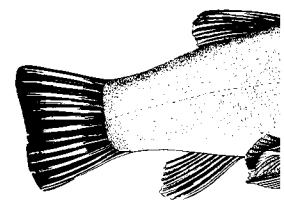
Den nya vattenlagen blir bättre anpassad till samhällsutvecklingen. Bl a ges bättre möjligheter att ta hänsyn till allmänna planeringssynpunkter. Kravet på planöverensstämmelse innebär att vattenföretag skall utföras så att det inte motverkar syftet med särskilda bestämmelser för mark- och vattenområdets bebyggande eller annan användning. Även översiktliga markanvändningsplaner eller kommunöversikter som är förankrade i kommunala beslut ges betydelse vid tillåtlighetsprovning.

I de fall en vattenbruksanläggning även erfordrar provning enligt vattenlagen kommer f n en ansökan att provas i tre administrativa system. Vad gäller den vattenrättsliga provningen har arbetsgruppen inte funnit skäl att föreslå förändringar i det provningssystem som kommer att gälla fr o m 1 januari 1983.

Sannolikt kommer odlingsanläggningar av nuvarande storlek inte att behöva provas enligt vattenlagen. Sådana anläggningar medför i regel ingen skada på enskilda eller allmänna intressen. Arbetsgruppen vill emellertid framhålla att risken för konflikter mellan odlingar och fiskets bedrivande sannolikt är störst på västkusten och i viss mån norrlandskusten, till följd av det fria fisket i dessa områden.

Arbetsgruppen vill vidare peka på länsstyrelsens och fiskenämndens roll som rådgivare till sökanden vad avser frågan om en odlingsanläggning även behöver provas enligt vattenlagen. Länsstyrelse/fiskenämnd och vattendomstol behöver även här utveckla informella samrådsrutiner mellan berörda handläggare.

Förslag

system som gäller. Fle myndigheter på eget i överväganden, men bö ändringar och tillägg i

Åtgärder som

- Frågor om vattnens Bl a bör, i områden den för odlingsanlägg
- Länsstyrelse och fis ningar.
- Länsstyrelsens tidn gen föreslås införas
- Informella samråd länsstyrelser/fisken
- Länsstyrelse och fis ker om tillstånd e provning enligt vat att risken för konfli längs västkusten oc
- I länsstyrelsens prä gas om en odling f
- Ansvariga myndigl tills beakta vad son av vattenbruksärer

Förslag till åtgärder

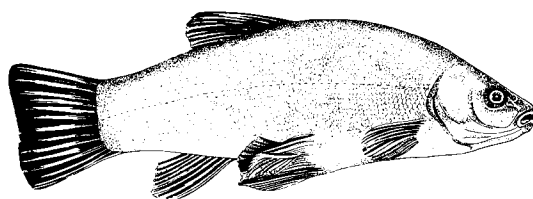
raft den 1 januari 1983 har
prövningssystem.

edför inte skada på enskilda
is enligt den nuvarande vat-
som i allmänhet tar relativt
som finns i dessa avseenden
tsutbyte kommer till stånd
olar.

utvecklingen. Bl a ges bätt-
ynpunkter. Kravet på plan-
öras så att det inte motver-
attenområdets bebyggande
ändningsplaner eller kom-
ges betydelse vid tillåtlig-

övning enligt vattenlagen
system. Vad gäller den vat-
skäl att föreslå förändring-
1 januari 1983.

torlek inte att behöva prö-
regel ingen skada på enskil-
ertid framhålla att risken
annolikt är störst på väst-
ria fisket i dessa områden.
kenämndens roll som råd-
ggning även behöver prö-
tendomstol behöver även
handläggare.

Arbetsgruppen har behandlat
sin uppgift med utgångspunkt
från att så långt möjligt försöka
komma fram till förenklingar
och förbättringar inom ramen
för de lagar och administrativa

system som gäller. Flera av de åtgärder som föreslås kan också vidtas av berörda myndigheter på eget initiativ. Vissa åtgärdsförslag kräver emellertid ytterligare överväganden, men bör om de vidtas kunna genomföras med tämligen enkla förändringar och tillägg i instruktioner och förordningar.

Åtgärder som kan vidtas direkt

- Frågor om vattnens utnyttjande bör tas med i kommunernas fysiska planering. Bl a bör, i områden där odlingsverksamhet orsakar konflikter, lämpliga områden för odlingsanläggningar inventeras och avvägas gentemot andra intressen.
- Länsstyrelse och fiskenämnd bör föra register och karta över odlingsanläggningar.
- Länsstyrelsens tidningskungörelse av odlingsanläggning enligt miljöskyddslagen föreslås införas under annan rubrik än "Miljöfarlig verksamhet".
- Informella samrådsrutiner mellan handläggare i vattendomstol och på länsstyrelser/fiskenämnder behöver utvecklas.
- Länsstyrelse och fiskenämnd föreslås kunna svara för råd till odlare som ansöker om tillstånd enligt miljöskyddslagen och fiskeristadgan huruvida även prövning enligt vattenlagen erfordras. Av intresse i detta sammanhang är bl a att risken för konflikter mellan odlingsverksamhet och fiske sannolikt är störst längs västkusten och i viss mån norrlandskusten.
- I länsstyrelsens prövning, som bl a behandlar lokaliseringsfrågan, bör övervägas om en odling formellt behöver sättas ut och i så fall av vem.
- Ansvariga myndigheter och remissinstanser bör i större utsträckning än hittills beakta vad som anförs i 7 § miljöskyddsförordningen vad gäller hantering av vattenbruksärenden.

Åtgärder som kräver vidare utredning

- Kammarkollegiets medgivande av tillstånd till odling på allmänt vatten bör delegeras till länsstyrelsen.
- Fiskeristyrelsen föreslås bli ansvarig myndighet för vattenbrukets utveckling, med uppgift att bl a ta fram råd och riktlinjer för verksamheten.
- Juridiska och administrativa frågor i samband med odling av alger bör tas upp till behandling redan nu, liksom frågor om täkt av naturligt växande alger.
- Frågan om lämpligheten av att sammanföra länsstyrelsens och fiskeristyrelsens provningssystem till ett behöver utredas närmare.

Referera

Lagar och förordningar av

Lagen om gräns mot allmänt vatten
SFS 1950:595

Jordabalken
SFS 1970:994 omtryckt

Lag om förvaltning av samfund
SFS 1973:1150

Kammarkollegiets instruktionsföreskrift
SFS 1972:643 ändrad

Miljöskyddslagen (ML)
SFS 1969:387 omtryckt

Miljöskyddsförordningen (MFO)
SFS 1981:574

Naturvårdslagen (NVL)
SFS 1964:822 omtryckt

Naturvårdsförordningen (NVO)
SFS 1976:484 ändrad

Byggnadslagen (BL)
SFS 1947:385 omtryckt

Byggnadsstadgan (BS)
SFS 1959:612 omtryckt

Fiskeristadgan (FS)
SFS 1954:607 omtryckt

Vattenlagen (VL)
SFS 1918:523 ändrad

Vattenrättskungörelsen (VR)
SFS 1971:789 ändrad

Sjötrafikförordningen (SFO)
SFS 1962:150 omtryckt

Sjötrafikkungörelsen (SK)
SFS 1962:267 omtryckt

Fastighetsbildningslagen (FBL)
SFS 1970:988 omtryckt

Refererade författningar

Lagar och förordningar av betydelse för odlingsanläggningars tillkomst

Lagen om gräns mot allmänt vattenområde

SFS 1950:595

Jordabalken

SFS 1970:994 omtryckt SFS 1971:1209, ändrad senast SFS 1981:849

Lag om förvaltning av samfälligheter

SFS 1973:1150

Kammarkollegiets instruktion

SFS 1972:643 ändrad senast SFS 1976:136

Miljöskyddslagen (ML)

SFS 1969:387 omtryckt SFS 1981:420 ändrad senast 1981:860

Miljöskyddsförordningen (MF)

SFS 1981:574

Naturvårdslagen (NVL)

SFS 1964:822 omtryckt SFS 1974:1025 ändrad senast 1981:859

Naturvårdsförordningen

SFS 1976:484 ändrad senast SFS 1979:794

Byggnadslagen (BL)

SFS 1947:385 omtryckt SFS 1981:872

Byggnadsstadgan (BS)

SFS 1959:612 omtryckt SFS 1981:873

Fiskeristadgan (FS)

SFS 1954:607 omtryckt SFS 1973:150 ändrad senast 1979:485

Vattenlagen (VL)

SFS 1918:523 ändrad senast 1981:852

Vattenrättskungörelsen

SFS 1971:789 ändrad senast SFS 1980:82

Sjötrafikförordningen

SFS 1962:150 omtryckt SFS 1975:156 ändrad senast 1981:602

Sjötrafikkungörelsen

SFS 1962:267 omtryckt SFS 1967:115 ändrad senast 1981:60

Fastighetsbildningslagen

SFS 1970:988 omtryckt SFS 1971:1035 ändrad senast 1981:793

Författningar

Fastighetskungörelsen
SFS 1971:762

Expropriationslagen
SFS 1972:719 ändrad senast SFS 1981:792

Expropriationskungörelsen
SFS 1972:727 ändrad senast SFS 1979:808

Anläggningslagen
SFS 1973:1149 ändrad senast SFS 1981:380

Anläggningskungörelsen
SFS 1973:1165 ändrad senast SFS 1975:1126

Författningar av betydelse för anläggningars drift och underhåll

Livsmedelslagen
SFS 1971:511 ändrad senast SFS 1979:458

Livsmedelskungörelsen
SFS 1971:807 ändrad senast SFS 1981:616

Hälsovårdsstadgan
SFS 1958:663 ändrad senast SFS 1981:582

Epizootilagen
SFS 1980:369

Epizootikungörelsen
SFS 1980:371

Veterinära införselkungörelsen
SFS 1958:551 ändrad senast 1980:367

Övriga författningar

Förordning om översyn av statliga myndigheters föreskrifter, anvisningar och råd
SFS 1981:305

Ordförkl vattenbru

Akvakultur	Odling av kräftdjur c att öka pro förekomme
Alger	En- eller fl mer i vatte ger, grönal fastsittand ögat och fi
Algodling	Odling av
Anadrom fisk	Fisk som l vatten för
Crustacée	Kräftdjur
Ekologi	Samspelet
Etologi	Läran om
Extensiv odling	I extensiv Endast na länder för och i gles av musslo
Fiske	Med fiske eller andr delen är k mer av fr
Fiskevård	Fiskevård att vidma rad olika näringd platser m
Fiskodling	<i>Fiskodlin</i> och kräfte om fisk i räka, kra Odling av <i>Fiskodlin</i> olika arte
Försträckning	Uppfödni
Förstärknings- utsättning	Utplante beståndst

Ordförklaringslista för vattenbruk

Akvakultur	Odling av vattenlevande organismer som fisk, musslor och ostron, kräftdjur och alger i intensiva eller extensiva odlingsformer, som avser att öka produktionen eller värdet av avkastningen över den som normalt förekommer i miljön.
Alger	En- eller flercelliga s k kryptogama växter, som huvudsakligen förekommer i vatten. De indelas i ett flertal större grupper, t ex rödalger, brunalger, grönalger, kiselalger. Större alger, synliga för blotta ögat och i regel fastsittande, benämns makroalger (tång). Små alger, ej synliga för blotta ögat och fritt svävande i vattnet, kallas mikroalger (plankton).
Algodling	Odling av mikroalger (plankton) eller makroalger (tång).
Anadrom fisk	Fisk som har sin huvudsakliga tillväxt i havet, men vandrar upp i sötvatten för reproduktion, t ex lax.
Crustacéer	Kräftdjur
Ekologi	Samspelet mellan växter, djur och deras miljö.
Etologi	Läran om djurens beteende.
Extensiv odling	I extensiva odlingar tillförs <i>ingen föda eller annan energi</i> av människan. Endast naturligt producerad föda utnyttjas. I subtropiska och tropiska länder förekommer extensiva odlingar av fisk och räkor över stora ytor och i glesa bestånd. Av en helt annan karaktär är de extensiva odlingar av musslor i täta bestånd som bedrivs i vårt land.
Fiske	Med fiske avses fångst av fisk och skaldjur med någon form av redskap eller andra anordningar. Yrkesfiske utövas av personer som till största delen är beroende av detta för sin utkomst. Sportfiske avser olika former av fritidsfiske för rekreation.
Fiskevård	Fiskevård innebär att man styr produktionen av fisk eller skaldjur för att vidmakthålla eller höja ett vattens avkastning. Genom att vidtaga en rad olika åtgärder som t ex utplantering av fisk, introduktion av näringsdjur, biotopvård (gödsling, kalkning, iordningställande av lekplatser m m) och reglering av fisket kan målsättningen uppfyllas.
Fiskodling	<i>Fiskodling i vidare bemärkelse</i> omfattar odling av fisk, musslor, ostron och kräftdjur. Enligt 1 § fiskeristadgan skall vad som i den stadgan sägs om fisk i tillämpliga delar gälla även om hummer, kräfta, havskräfta, räka, krabba, bläckfisk, ostron, pärlmussla, blåmussla och nejonöga. Odling av musslor (musselodling) utgör således en form av fiskodling. <i>Fiskodling i inskränkt bemärkelse</i> omfattar självklart endast odling av olika arter fiskar.
Försträckning	Uppfödning av nykläckta yngel för utsättning.
Förstärknings-utsättning	Utplantering av yngel eller juvenila individer (smolt) i syfte att öka beståndstätheten i ett vattendrag.

Intensiv odling	I intensiva odlingar <i>tillförs föda eller annan energi</i> av människan. Organismerna (fisk, kräftdjur, alger m m) är koncentrerade på en liten yta. Odlingen sker i dammar, tråg m m på land eller i nätkassar, burar m m i sjöar eller kustområden.
Kassodling	Uppfödning av fisk, t ex regnbåge, lax m fl i flytande nätkassar i sjöar eller kustområden.
Katadrom fisk	Fisk som tillbringar sin mesta tid i sötvatten, men vandrar ut i havet för reproduktion, t ex ål.
Kläckningsanstalt	Anläggning för kläckning av fiskrom.
Kompensationsutsättning	Utsättning av juvenila individer (smolt) för att kompensera skador på naturliga bestånd till följd av t ex vattenkraftsutbyggnad.
Kräftdjursodling	Odling av kräfta, hummer, krabba, räka m fl kräftdjur.
Makroalger	Alger, synliga för blotta ögat, ofta fastsittande. Bildar bl a den s k tångvegetationen längs våra kuster.
Marikultur	Odling i havsvatten.
Mikroalger	Fritt svävande växtplankton eller andra mikroskopiska växtplankton fastsittande på stenar, snäckor, andra alger m m.
Mollusk	Blötdjur, omfattande snäckor, musslor och bläckfiskar.
Monokultur	Odling av <i>en</i> art.
Mussellina	Rep på vilket mussellarver fäster sig och kvarstannar under uppväxtperioden.
Musselodling	Odling av musslor och ostron.
Polykultur	Odling av <i>flera</i> arter tillsammans.
Population	Grupp av individer av samma art.
Predatorer	Ett djurs fiende i miljön.
Put and take fisk	Utsättning av fisk i fångstbar storlek i sportfiskevatten.
Recirkulerande system	Odling i vilken vattnet återanvänds.
Reproduktion	Förökning, fortplantning.
Sea ranching	Extensiv odling i havet. Utsättning av odlad smolt av anadroma fiskar för uppväxt i havet och därefter exploatering endera i havet eller under lekvandring i olika fisken.
Settling	Vissa larvers, t ex musslors övergång från fritt simmande till fastsittande stadium.
Skaldjur	Kräftdjur, musslor och snäckor.
Skaldjursodling	Odling av kräfta, hummer, musslor, ostron m fl.
Smolt	Lax- eller havsöringsunge som lämnar sin uppväxtplats i sötvatten och vandrar ut i havet.

Sättfisk	Odl
Tång	Vis
Vattenbruk	Vat
	nat

Ordförklaringslista

nan energi av människan. Orga-
r koncentrerade på en liten yta.
nd eller i nätkassar, burar m m i

m fl i flytande nätkassar i sjöar

tten, men vandrar ut i havet för

för att kompensera skador på
akraftsutbyggnad.

m fl kräftdjur.

tande. Bildar bl a den s k tång-

i mikroskopiska växtplankton
ger m m.

ch bläckfiskar.

varstannar under uppväxtpe-

ortfiskevatten.

ad smolt av anadroma fiskar
ng endera i havet eller under

ritt simmande till fastsittan-

i m fl.

uppväxtplats i sötvatten och

Sättfisk

Odlad fisk som är färdig för utsättning i fritt vatten eller för fortsatt
uppfödning i t ex kasse.

Tång

Vissa makroalger inom grupperna rödalger, brunalger och grönalger
brukar kallas tång. Exempel är nervtång, blåstång och tarmtång.

Vattenbruk

Vattenbruk används i Sverige som ett synonymt begrepp för det inter-
nationella ordet akvakultur. Se definition för detta ord, s. 14.

Artlista för vattenbruk

Listan omfattar odlade eller potentiellt viktiga arter av växter och djur i svenska odlingar eller sådana arter som av andra skäl är viktiga för svenskt vattenbruk.

Svenska	Latin	Engelska
<i>Alger</i>	<i>Algae</i>	<i>Algae</i>
Blågröna alger	Cyanophyceae Anabaena Spirulina	Bluegreen seaweed
Gröna alger	Chlorophyceae Chlorella Dunaliella Ulva lactuca	Green seaweed
Bruna alger	Phaeophyceae Laminaria japonica Laminaria hyperborea Undaria pinnatifida Macrocystis pyrifera	Brown seaweed
Röda alger	Rhodophyceae Porphyra Gelidium Gracilaria Chondrus crispus	Red seaweed
<i>Mollusker, blötdjur</i>	<i>Mollusca</i>	<i>Molluscs</i>
Europeiskt ostron	Ostrea edulis	Flat oyster
Japanskt ostron	Crassostrea gigas	Pacific oyster
Amerikanskt ostron	Crassostrea virginica	American oyster
Blåmussla	Mytilus edulis	Blue mussel
<i>Kräftdjur</i>	<i>Crustacea</i>	<i>Crustaceans</i>
Salträka	Artemia salina	Brine shrimp
Pungräka	Mysis relicta	Opossum shrimp
Taggmärla	Pallasea quadrispinosa	—
Sjösyrsa	Gammaracanthus lacustris	—
Hinnkräfta	Daphnia magna	—
Nordhavsräka	Pandalus borealis	Northern shrimp
Japansk räka	Penaeus japonicus	Kuruma prawn
	Penaeus stylirostris	Blue shrimp
	Penaeus vannamei	Whiteleg shrimp

Jätteflodräka

Flodkräfta

Signalkräfta

Smalkloig kräfta eller
sumpkräfta

Stenkräfta

Amerikansk dvärgkräfta

Langust

Hummer

Amerikansk hummer

Havskräfta

Krabbtaska

Kungskrabba

Japansk jättekrabba

Fiskar

Atlantlax, lax

Öring- (havs-, insjö-)

Strupsnittsöring

Regnbåge

"Stillahavslaxar"

Kungslax

Indianlax

Silverlax

Hundlax

Puckellax

Bäckröding

Kanadaröding

Röding

Sik

Harr

Rödspotta

Tunga

vattenbruk

v växter och djur i svenska
ga för svenskt vattenbruk.

Engelska

Algae

Bluegreen seaweed

Green seaweed

Brown seaweed

Red seaweed

Molluscs

lat oyster
acific oyster
merican oyster
lue mussel

Crustaceans

rine shrimp
possum shrimp

orthern shrimp
ruma prawn
e shrimp
niteleg shrimp

Jätteflodräka

Flodkräfta
Signalkräfta
Smalkloig kräfta eller
sumpkräfta

Stenkräfta
Amerikansk dvärgkräfta

Langust
Hummer

Amerikansk hummer
Havskräfta
Krabbtaska
Kungskrabba

Japansk jättekabba

Fiskar

Atlantlax, lax
Öring- (havs-, insjö-)
Strupsnittsöring
Regnbåge
"Stillahavslaxar"
Kungslax

Indianlax

Silverlax
Hundlax

Puckellax

Bäckröding
Kanadaröding
Röding
Sik
Harr
Rödspotta
Tunga

Macrobrachium
rosenbergii

Astacus astacus
Pacifastacus leniusculus
Astacus leptodactylus

Austropatamobius pallipes —

Orconectes limosus

Procambarus clarkii
Procambarus acutus

Cherax destructor
Cherax tenuimanus

Palinurus vulgaris

Homarus vulgaris
(syn. H. gammarus)

Homarus americanus
Nephrops norvegicus

Cancer pagurus

Paralithodes

camtschaticus

Macrocheira kämpferi

Pisces

Salmo salar
Salmo trutta
Salmo clarki
Salmo gairdneri
Oncorhynchus spp.

Oncorhynchus

tshawytscha

Oncorhynchus nerka

Oncorhynchus nerka

kennerlyi

Oncorhynchus kisutch

Oncorhynchus keta

Oncorhynchus

gorbuscha

Salvelinus fontinalis

Salvelinus namaycush

Salvelinus alpinus

Coregonus spp.

Thymallus thymallus

Pleuronectes platessa

Solea solea

Giant river prawn

European crayfish

Signal crayfish

—

—

—

Red swamp crawfish

White river crawfish

Jabby

Marron

Langouste

European lobster

American lobster

Norway lobster

Edible crab

King crab

—

Fish

Atlantic salmon

Brown trout

Cutthroat trout

Rainbow trout

Pacific salmon

Chinook salmon el.

king salmon

Sockey el. red salmon

Sockey

Coho el. silver salmon

Chum salmon el.

dog salmon

Pink salmon el.

humpback salmon

Brook trout

Lake trout

Char arctic

Whitefish

Grayling

Plaice

Dover sole

Piggyvar	Scophthalmus maximus (Syn. Psetta maxima)	Turbot
Hälleflundra	Hippoglossus hippoglossus	Halibut
Europeisk ål	Anguilla anguilla	European eel
Braxen	Abramis brama	—
Gös	Stizostedion luciopercae	Pikeperch
Havsaborre	Dicentrarchus labrax	Sea bass
Gädda	Esox lucius	Pike
Karpfiskar	Cypriniformes	Carps
Karp	Cyprinus carpio	Common carp
Gräskarp	Ctenopharyngodon idellus	Grass carp
Sutare	Tinca tinca	Tench

Bilagor

En odlares syn erforderlig ad

av Sven Kollberg
(Arbetsgruppens kommen

Fiskodling har länge bedr
pensationssyfte. Under se
se för odling av konsumti
och informationen samt i
att näringen har födslova
från det allmännas sida, t
egna erfarenheter, framfö
gående utvecklingen och

Både myndigheter och
ska och administrativa

Avancemanget från den
någon form av kunskapsi
kort efter lämpliga odling
syn till ägarförhållanden,
ma människorna och dera
sam om det återstår någo
heterna redan på detta p
över huvud taget liten för
på att felaktig informatio
för det som är nytt. Akv
utanför min dörr.

För den felaktiga informa
naturvårdsverket och län
odlarna själva, som i brist
skilt hävda sina intresser
vårdsverket nu går ut me
andra myndigheter tving
nande verksamhet.

Turbot
 Halibut
 European eel
 —
 Pikeperch
 Sea bass
 Pike
 Carps
 Common carp
 Grass carp
 Tench

Bilagor

En odlares syn på akvakultur och erforderlig administrativ prövning

av Sven Kollberg

(Arbetsgruppens kommentarer har kursiverats)

Fiskodling har länge bedrivits i Sverige, till stor del för utsättning av fisk, i kom-
pensationssyfte. Under senare år har ny teknik medfört ett uppflammande intres-
se för odling av konsumtionsfisk. Den snabba expansionen, den bristande insikten
och informationen samt intressekonflikter och bristande förståelse har medfört
att näringen har födslovåndor. Detta har kommit till uttryck även i agerandet
från det allmännas sida, t ex beträffande tillståndsgivning och näringsstöd. Mina
egna erfarenheter, framför allt som fiskodlare, har gjort mig tveksam till den på-
gående utvecklingen och behandlingen av näringen.

*Både myndigheter och odlare saknar till viss del erfarenheter av de juridi-
ska och administrativa problem som den nya näringen kan medföra.*

Avancemanget från den första idén till den första odlingsverksamheten går via
någon form av kunskapsinhämtning och lokal kännedom om eller sökande i sjö-
kort efter lämpliga odlingslokaliteter. Efter genomgång av varje lokal med hän-
syn till ägarförhållanden, lokalbefolkningens eller de i området av hävd verksam-
ma människorna och deras intressen sållas lokalerna bort och man får vara tack-
sam om det återstår någon som inte medför konflikter redan från början. Svårig-
heterna redan på detta planet tror jag delvis orsakas av bristande insikter och
över huvud taget liten förståelse för verksamhet av detta slag. Det beror i sin tur
på att felaktig information spridits och att många människor instinktivt är rädda
för det som är nytt. Akvakultur är utmärkt och intressant, bara det inte sker
utanför min dörr.

För den felaktiga informationsspridningen får statliga organ typ fiskeristyrelsen,
naturvårdsverket och länsstyrelserna delvis ta sitt ansvar, men också kanske fisk-
odlarna själva, som i brist på en egen fungerande organisation inte förmått att en-
skilt hävda sina intressen. Speciellt tycker jag att det är märkvärdigt att natur-
vårdsverket nu går ut med sådan delvis ogrundad information om fiskodling att
andra myndigheter tvingas inordna den under den tyngsta kategorin av föröre-
nande verksamhet.

I de slutliga odlingsanvisningarna, som naturvårdsverket och fiskeristyrelsen givit ut under januari 1982 — SNV Meddelande 2/81, Fiskodling, Lagstiftning och tillämpning — har vissa förändringar gjorts i förhållande till det förslag till anvisningar som tidigare remitterats.

Vattenbruk är sedan 1981-07-01 miljöfarlig verksamhet. Det innebär inget annat än en strikt juridisk definition av sådan verksamhet som skall prövas enligt miljöskyddslagen. Om den verkligen är en miljöfara får prövningen utvisa.

När väl alla lokala problem är övervunna återstår en ny holmgång med alla myndigheter som skall ge sin välsignelse åt verksamheten. Härvid tycks förståelsen för fiskodlingsverksamhetens baskrav vara minimal. För landbaserad verksamhet inser man lätt behov och krav på lokalgeografi, goda transport- och kommunikationsmöjligheter, tillgång på energi osv. Fiskodling är en företagsform som i dessa avseenden inte avviker från andra företagsformer. Det finns dock idag inte någon inom den offentliga sektorn som i praktiken tar sig an fiskodling som näringsgren.

Sjöfartsverket och kustbevakning bevakar sjöfartsintressen, fiskeristyrelsen med underavdelningar yrkesfiskets och fritidsfiskets intressen, fritidsfiskarna fritidsfiskets intressen, naturvårdsverket och länsstyrelsens naturvårdsenhet naturvårdsintressena, kommunerna turist-, fritids- och andra intressen etc. Det slutar ofta med att när man summerar remissbehandlingen av ett ansökningsärende, fiskodlingen lämpligen placeras på någon undanskymd plats som inga andra grupper har något intresse av, och där det är synnerligen olämpligt att lägga en fiskodling. Speciellt tycker jag att det är felaktigt att fritidsintressena som regel tycks väga tyngre än de behov och krav som helårsboende har för att kunna stanna kvar på kusten.

Behandlingen av ansökningsärendet drar ofta ut på tiden på ett sådant sätt att igångsättningen, som i regel bara kan ske under en kortare tid på året (maj för konsumtionsfiskodling), fördröjs så att ett helt år går förlorat med de problem detta för med sig eftersom planeringen och gjorda beställningar äventyras. Idag sänds ärendet från en myndighet till nästa först efter det att svar inkommit från den första. Det ger dessutom nästa myndighets möjlighet att se svaret från de föregående, vilket är mycket olyckligt. I min senaste ansökan betydde det att flera instanser var negativa till odlingens placering, inte på grund av egen övertygelse, utan på grund av att en tidigare svarande instans varit negativ. På samma sätt var det med uttalanden som gällde miljökonsekvenserna. I de fall någon instans var positiv höll man sig dock strikt till sitt eget ansvarsområde.

Från bl a rättssäkerhetssynpunkt måste en viss administrativ prövning alltid ske, och detta tar tid. Arbetsgruppen menar därför att man från myndigheternas sida måste kunna kräva ett visst förutseende av odlaren när det gäller inlämning av ansökan i tid.

Den långsiktiga planeringen av att tillståndet ansökan? Det är orimligt företaget börjar konsolidera osäkra förhållanden?

Det finns inom industrin hållanden. Sköts ett sättningar för fortsatta

I mitt fall var det från stor kapacitet som krävde jag om tillstånd för planering och alla instanser att man vid tillståndsgivning kan få sådan omfattning personer.

En myndighet kan komma att bli större i storlek. Vid eventuella

Jag vill också betona att former och i sådana geografiska odlingar som klarar konkurrensplatser, kan vi inte bedöma planerande och besluta styr utvecklingen. Om det ligger understöd för att öka

Vi anser att ett svenskt ser också att det bör utnyttjande. Därför och ett kommunalt

Offentliga myndigheterna tencirkulation och risk för en svensk akvakultur i vändsgränd.

Till sist vill jag framhålla genom drivkraften hos en an snarare trots myndigheterna

verket och fiskeristyrelse 2/81, Fiskodling, Lag gjorts i förhållande till s.

nhet. Det innebär inget samhet som skall provas viljöfara får prövningen

holmgång med alla myn. Härvid tycks förståelsen r landbaserad verksamhet transport- och kommunika- i företagsform som i dessa finns dock idag inte någon i fiskodling som närings-

ssen, fiskeristyrelsen med en, fritidsfiskarna fritids- naturvårdsenhet natur- intressen etc. Det slutar av ett ansökningsärende, lats som inga andra grup- pligt att lägga en fiskod- tressena som regel tycks ör att kunna stanna kvar

en på ett sådant sätt att tare tid på året (maj för örlorat med de problem llningar äventyras. Idag t att svar inkommit från att se svaret från de fö- an betydde det att flera ind av egen övertygelse, negativ. På samma sätt I de fall någon instans område.

strativ prövning all- tt man från myndig- e av odlaren när det

Den långsiktiga planeringen för uppbyggandet av en fiskodlingsanläggning blir li- dande av att tillståndet i regel gäller för några få år. Vad händer vid den förnyade ansökan? Det är orimligt att risken finns att tillståndet dras in i samma veva som företaget börjar konsolidera sig. Vilken annan verksamhetsform verkar under så osäkra förhållanden?

Det finns inom industrin flera verksamheter som verkar under liknande för- hållanden. Sköts ett företag enligt de villkor som gäller så finns goda förut- sättningar för fortsatt tillstånd.

I mitt fall var det från början omöjligt att få information om, eller bedöma hur stor kapacitet som krävdes för en heltidssysselsättning. När det stod klart ansök- te jag om tillstånd för denna produktion. Det går då under beteckningen utvidg- ning och alla instanser kopplas in för att bedöma detta. Jag tycker det är rimligt, att man vid tillståndsgivningen från början tar i beräkning att odlingen fram- gent kan få sådan omfattning att den i alla fall ger heltidssysselsättning åt några personer.

En myndighet kan vid prövningen av ansökan beakta att verksamheten kan komma att bli större än ansökan avser. Prövningen gäller emellertid angi- ven storlek. Vid eventuell utökning av verksamheten sker ny prövning.

Jag vill också betona att fiskodlingen som näring kommer att växa fram i sådana former och i sådana geografiska lägen där de bästa förutsättningarna finns. Vilka odlingar som klarar konkurrensen och överlever, och i vilka former och på vilka platser, kan vi inte bedöma idag. Därför är jag mycket skeptisk till alltför mycket planerande och beslutande. Till syvende och sist är det marknadskrafterna som styr utvecklingen. Om så icke sker får vi ytterligare en bransch som kräver stat- ligt understöd för att överleva.

Vi anser att ett svenskt vattenbruk har en stor utvecklingspotential. Vi an- ser också att det bör ske en avvägning mellan olika intressen för vattnens utnyttjande. Därför behövs en planering av vattenområdenas utnyttjande och ett kommunalt ställningstagande till detta.

Offentliga myndigheter skall bistå med råd och information om t ex behov av vat- tencirkulation och risk för överetablering, men inte försöka styra utvecklingen av en svensk akvakultur i detalj och kanske på så sätt föra in näringen i en åter- vändsgränd.

Till sist vill jag framhålla att akvakulturen sakta men säkert utvecklas i Sverige genom drivkraften hos privata intressenter, och inte tack vare offentligt stöd, ut- an snarare trots myndigheternas agerande.

Arbetsgruppen vill erinra om de satsningar inom vattenbrukets område som görs av bl a forskningsrådsnämnden och havsresursdelegationen. Ett 70-tal experter och representanter för både den statliga och privata sektorn är nu verksamma för att ta fram faktaunderlag i de arbetsgrupper som inledningsvis nämnts.

Under senvåren 1982 kommer styrgruppen att presentera och till regeringen redovisa sin slutrapport med slutsatser och rekommendationer för en fortsatt uppbyggnad av svenskt vattenbruk.

Prövning av a vattenbruk i N

I Norge prövas frågan om en särskild lag om byggodlingsanläggning, fiskeo

För närvarande finns ett ge. Den näringspolitiska ningsmässiga och geogra ningar behandlats, varav

En myndighet, fiskeridir ges av fiskeridepartemen

Ansökan inlämnas till b Därifrån sänds ansökan t koncession inte lämnas o domar, orsaka risk för f

För att värdera dessa ris tementets veterinäravde i kustområdena även till deras av fiskeridirektora gar och direktoratet för v sjöar och vattendrag.

Mot bakgrund av inkom avstyrker eller tillstyrke departementet för beslu

Prövning av ansökan om tillstånd till vattenbruk i Norge

I Norge prövas frågan om tillstånd till odlingsanläggning för fisk och skaldjur av en särskild lag om byggande, iordningställande, etablering och utvidgning av odlingsanläggning, fiskeoppdrettloven av den 15 maj 1981.

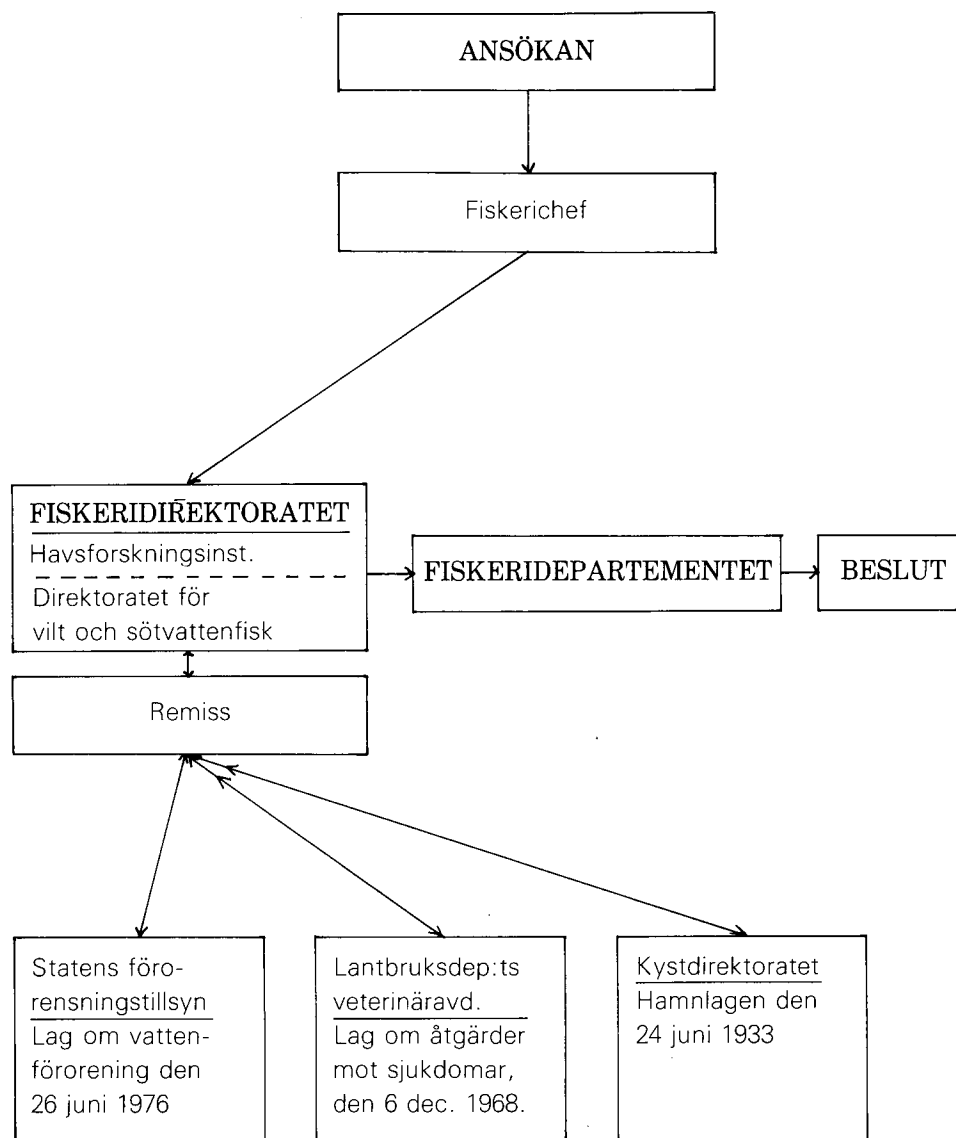
För närvarande finns ett stort intresse för att etablera odlingsanläggningar i Norge. Den näringspolitiska bedömningen görs strikt mot bakgrund av sysselsättningsmässiga och geografiska kriterier. Under hösten 1981 har ca 800 ansökningar behandlats, varav 52 fått tillstånd.

En myndighet, fiskeridirektoratet, har huvudansvaret för prövningen. Tillstånd ges av fiskeridepartementet. Prövningen går till på följande sätt:

Ansökan inlämnas till berörd fiskerichef/fiskeriinspektör i sökandens distrikt. Därifrån sänds ansökan till fiskeridirektoratet. Enligt fiskeoppdrettlovens 2 § får koncession inte lämnas om anläggning skulle innebära risk för spridning av sjukdomar, orsaka risk för förorening eller placeras olämpligt.

För att värdera dessa risker remitteras ansökan för yttrande till lantbruksdepartementets veterinäravdelning, statens förorensningstillsyn, och för anläggningar i kustområdena även till kustdirektoratet. Anläggningens tekniska prestanda värderas av fiskeridirektoratets havsforskningsinstitut när det gäller kustanläggningar och direktoratet för vilt och sötvattenfisk när det gäller odlingsanläggningar i sjöar och vattendrag.

Mot bakgrund av inkomna yttranden och efter näringsekonomiska bedömningar avstyrker eller tillstyrker fiskeridirektoratet ansökan, som överlämnas till fiskeridepartementet för beslut i ärendet i enlighet med fiskeoppdrettsloven.

Figur 1. Fiskeridirektoratet har huvudansvaret för prövningen i Norge men fiskeridepartementet fattar beslut i ärendet.

om bygging m.v. av an
av 15. mai 1981.

Loven her har til forn
oppdrettsnaeringen le
at utbyggingen skjer
mulighetene,
at det blir mulig å gj
at anleggene blir plas
at anleggene gir tryg
at det såvidt mulig b
anleggene.

Uten tillatelse av ve
eller utvide anlegg fo

Med oppdrett menes i
skalldyr med sikte på
hva som skal anses so

Kongen kan ved forsk
arter skal vaere unnta
som opprettes uten e

Tillatelse etter § 2 sk
1. anlegget vil volde
2. anlegget vil volde
3. anlegget er uheldi
4. samfunnsmessige
Kongen kan ved forsk
viss størrelse.

Enhver plikter å gi
opplysninger som v
gjøremål etter denne
nen den frist som m

Vedkommende myn
for, og skal kunne fo
ne gjøremål etter lov

Lov

om bygging m.v. av anlegg for klekking av rogn og for oppdrett av fisk og skalldyr
av 15. mai 1981.

§ 1.

Loven her har til formål å legge forholdene til rette for at det ved utbygging av oppdrettsnaeringen legges vekt på følgende hovedmålsettinger:
at utbyggingen skjer slik at produksjonen står i rimelig forhold til omsetningsmulighetene,
at det blir mulig å gjennomføre forsvarlig økonomisk drift,
at anleggene blir plassert slik at best mulig distriktsmessig effekt oppnås,
at anleggene gir trygge og gode arbeidsplasser,
at det såvidt mulig blir etablert en eierstruktur basert på at eierna selv driver anleggene.

§ 2.

Uten tillatelse av vedkommende departement må ingen bygge, innrede, etablere eller utvide anlegg for klekking av rogn eller for oppdrett av fisk og skalldyr.

Med oppdrett menes i loven her en virksomhet der en forer eller behandler fisk og skalldyr med sikte på konsum eller utsetting. Departementet avgjør i tvilstilfelle hva som skal anses som oppdrett etter første punktum.

Kongen kan ved forskrift fastsette at anlegg for bestemt formål eller for bestemte arter skal være unntatt fra bestemmelsene her. Det samme gjelder mindre anlegg som opprettes uten ervervsmessige formål.

§ 3.

Tillatelse etter § 2 skal ikke gis når:

1. anlegget vil volde fare for utbredelse av sjukdom,
2. anlegget vil volde fare for forurensning,
3. anlegget er uheldig plassert eller teknisk lite tilfredstillende,
4. samfunnsmessige interesser tilsier det.

Kongen kan ved forskrift bestemme at det ikke skal gis tillatelse til anlegg over en viss størrelse.

§ 4.

Enhver plikter å gi departementet eller den myndighet detta bestemmer, de opplysninger som vedkommende myndighet krever for å kunne utføre sine gjøremål etter denne lov. Opplysningen kan kreves gitt skriftlig eller muntlig innen den frist som myndighetene fastsetter.

Vedkommende myndighet skal ha adgang til sted eller anlegg som loven gjelder for, og skal kunne foreta de undersøkelser som er nødvendig for å kunne utføre sine gjøremål etter loven.

§ 5.

Kongen kan gi naermere forskrifter til gjennomføring og utfylling av reglene i loven her, herunder om at tillatelse som ikke er nyttet innen en visst frist, skal falle bort. Kongen kan også gi forskrifter om at anlegg som har vært unntatt fra konsesjonsbehandling etter midlertidig lov av 8. juni 1973 nr. 48, skal søke om konsesjon dersom anlegget ikke har vært nyttet i en naermere fastsatt periode.

§ 6.

Med bøter straffes den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller med hjemmel i denne lov. På samme måte straffes medvirkning.

Er overtredelse skjedd på vegne av et selskap eller en ann sammenslutning, en stiftelse, en kommune, fylkeskommune eller annen offentlig innretning, kan bøtestraff idømmes virksomhet som sådan selv om ingen kan straffes etter første ledd.

Straffelovens § 28 gjelder ikke bøtestraff etter annet ledd, og straffeansvaret etter dette ledd foreldes etter 10 år.

I forskrift som utferdiges i medhold av loven, kan det fastsett at overtredelse av forskrifter ikke medfører straff.

§ 7.

Denne lov trer i kraft straks.

Når loven her trer i kraft, oppheves midlertidig lov av 8. juni 1973 om bygging, innredning, etablering og utvidelse av anlegg for klekking av rogn og for oppdrett av fisk.

Prövning a vattenbruk

I Finland förekommer etablering av osker omfattar vatten (282/62) och för Dessa författningar Den revidering av några ändringar i c

Om en odlingsanläggning av vattendrag och domstol. I Finland för norra Finland -

Ansökan om odling mitterar ärendet för ets avdelning för fi behov hörs även m tenstyrelsen svarar het för vattnens an verksamhetens för Avdelningen för fis fiskets intressen. K

För närvarande utre-
föroreningseffekter
lägga fram förslag o-
syn av odlingsanlägg-

Vattenstyrelsen oc
berört regionalt
distrikt

Figur 1. Vattendomst

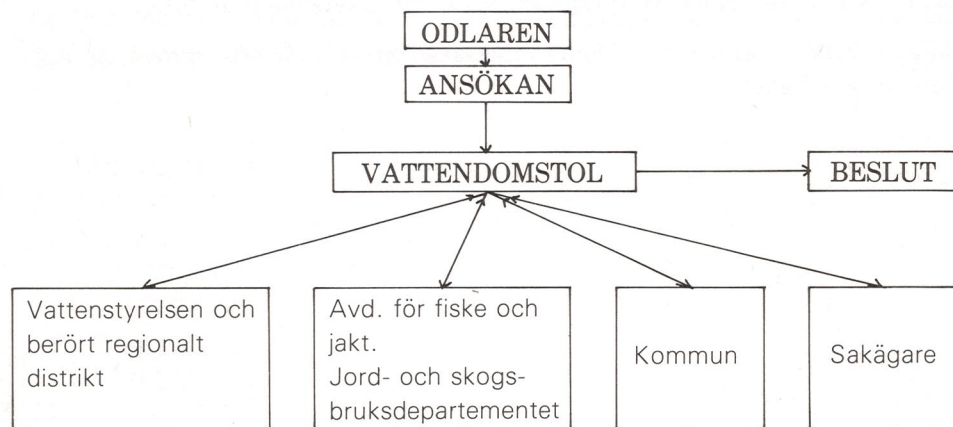
Prövning av ansökan om tillstånd till vattenbruk i Finland

I Finland förekommer för närvarande inga särskilda stadganden om fiskodling eller etablering av odlingsanläggningar för konsumtionsfisk. Den prövning som sker omfattar vattenskyddsaspekter enligt vattenlagen (264/62), vattenförordningen (282/62) och förordningen om förhandsåtgärder för skydd av vatten (283/62). Dessa författningar täcker skydd för såväl havs- och sötvatten som grundvatten. Den revidering av vattenlagen som för närvarande pågår förefaller inte medföra några ändringar i detta avseende.

Om en odlingsanläggning innebär inskränkningar i vattenrättsligt avseende, ändring av vattendrag eller förorening av vattnet skall etableringen prövas av vattendomstol. I Finland finns tre vattendomstolar — en för västra, en för östra och en för norra Finland — samt en vattenöverdomstol.

Ansökan om odlingstillstånd lämnas in till berörd vattendomstol som i sin tur remitterar ärendet för yttrande till vattenstyrelsen, jord- och skogsbruksministeriets avdelning för fiske och jakt, till kommun och berörda vattenrättsägare. Vid behov hörs även myndigheter som företräder andra intressen t ex sjöfart. Vattenstyrelsen svarar bl a för miljöskyddsaspekterna och är allmän tillsynsmyndighet för vattnens användning. Inom vattenstyrelsen har under senare år odlingsverksamhetens förorenande effekter varit föremål för omfattande utredningar. Avdelningen för fiske och jakt inom jord- och skogsbruksministeriet svarar för fiskets intressen. Kommunerna har ett ansvar för den lokala vattenvården.

För närvarande utreder en av jord- och skogsbruksministeriet tillsatt kommission föroreningseffekterna till följd av odlingsverksamhet. Kommissionen avser att lägga fram förslag om reformering av tillståndsförfarandet vid etablering och tillsyn av odlingsanläggningar.

Figur 1. Vattendomstolen har huvudansvaret för prövningen i Finland.

Prövning av ansökan om tillstånd till vattenbruk i Danmark

I Danmark är intresset för vattenbruk i första hand riktat mot kustområdena. Staten har överhögheten över kust- och havsområdenas vatten. Enskilt vatten i svensk bemärkelse finns alltså inte i de danska kustvattnen.

Man skiljer mellan odlingsanläggningar på land, som administreras av amtkommunerna, motsvarande våra länsstyrelser, och odlingar i kustvattnen som administreras centralt.

Odling i kustvatten

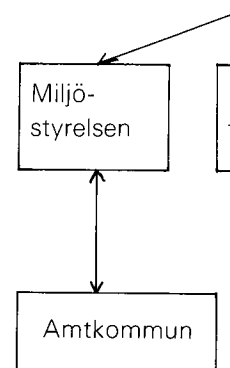
Odlaren sänder in sin ansökan till ministeriet för offentlige arbejder (trafikministeriet). Ministeriet gör ingen egentlig prövning, men dess medgivande krävs för etablering av odlingsanläggning i kustvatten. Ministeriet ansvarar för statens överhöghet över dessa vatten. (Jmfr vårt kammarkollegium).

Trafikministeriet överlämnar ansökan för yttrande till Miljöstyrelsen, Kystinspektoratet, Farvandsinspektoratet, Fiskeriinspektören och Handelsministeriet. Miljöstyrelsen ansvarar för de miljö-, skydds- och planeringsmässiga aspekterna på odlingsanläggningens drift. Miljöstyrelsen remitterar i sin tur ärendet till Amtkommunen. Frågor som rör den rent fysiska etableringen av odlingsanläggningen behandlas av de andra myndigheterna. Kustinspektoratet värderar anläggningens kvalitet med hänsyn till bestämmelserna i kystfredningsloven, Farvandsdirektoratet värderar ansökan med hänsyn till militära intressen, Fiskeriinspektören svarar för fiskets intressen och Handelsministeriet för sjöfartens intressen. I vissa fall kungörs offentliga sammanträden för att närmare diskutera huruvida en odlingsanläggnings placering och drift är till gagn eller står i strid med pågående vattenanvändning i området.

Trafikministeriet sammanväger inkomna synpunkter och beslutar i ärendet. Om någon av remissorganen avstyrker ansökan, lämnas denna utan bifall.

Odlaren behöver alltså bara lämna in *en* ansökan och får efter prövning beslut från *en* myndighet.

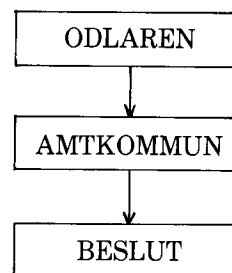
Kustvattenbaserad

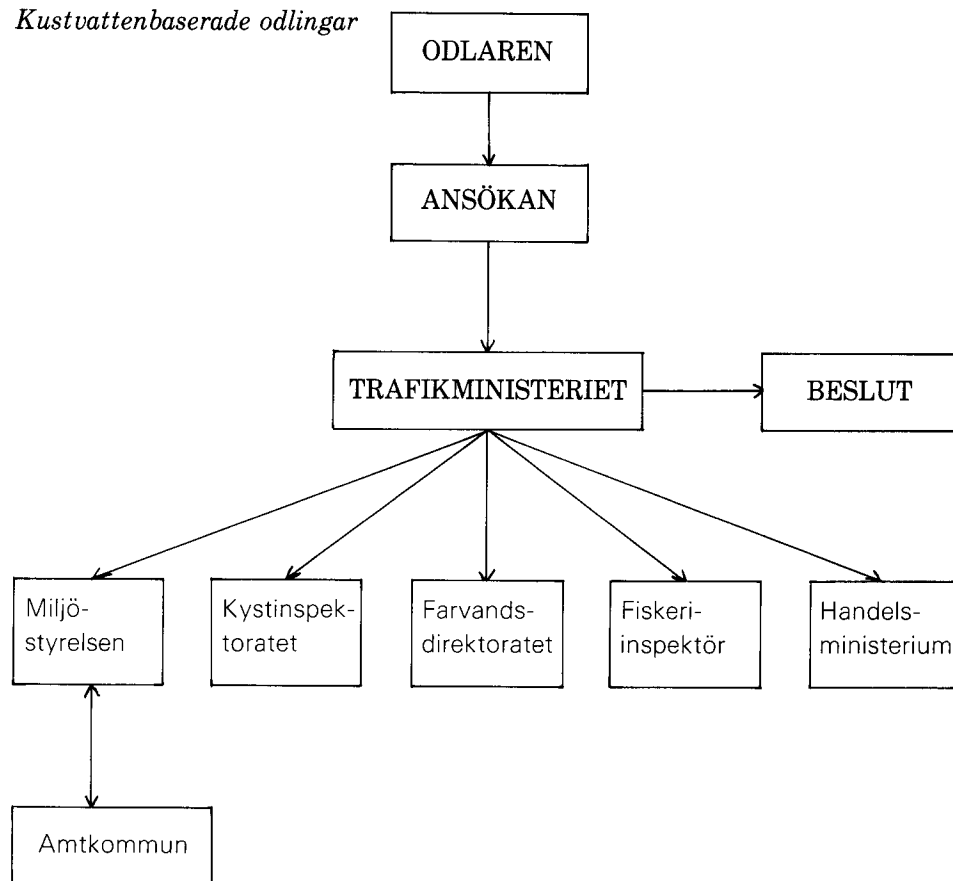
Figur 1. Trafikministeriet i kustvatten.

Landbaserade odlingar

Ansökan lämnas i det. Amtkommunen

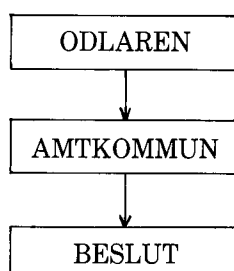
Figur 2. Amtkommunen

Kustvattenbaserade odlingar

Figur 1. Trafikministeriet har huvudansvaret för prövningen i Danmark vad avser odlingar i kustvatten.

Landbaserade odlingar

Ansökan lämnas i dessa fall in till berörd Amtkommun, som fattar beslut i ärendet. Amtkommunens beslut kan överklagas hos Miljøstyrelsen.

Figur 2. Amtkommunen har ansvaret för prövning av landbaserade odlingar.

FÅR JAG LOV?

VATTENBRUKETS JURIDIK.

Denna rapport behandlar vattenbrukets juridik. Den diskuterar nuvarande prövningsförfarande i samband med ansökan om fisk- och musselodlingar samt föreslår förenklingar. Konkurrerande anspråk på kustområden och sjöar mellan vattenbruk och andra intressen har belysts.

I slutet av 1980 tillsatte Naturresursdelegationen inom FRN och Havsresursdelegationen en Styrgrupp för Vattenbruk. Dess uppgift är att belysa olika problemområden i samband med etablering av fisk-, skaldjurs- och algodlingar i Sverige. Under 1981 tillsattes 8 arbetsgrupper för att studera de kommersiella, administrativa, utbildningsmässiga och forskningsinriktade frågeställningarna inom vattenbruk.

FORSKNINGSRÅDSNÄMNDEN

är ett nytt organ i det svenska systemet för forskning och utvecklingsarbete. FRN tillkom 1977 och ska framför allt:

- ta initiativ till och stödja forskning som är angelägen från samhällets synpunkt,
- svara för allmän och övergripande information om forskning och forskningsresultat,
- främja samordning och samarbete mellan forskningsråd och andra organ som stödjer forskning.

HAVSRESURSDELEGATIONEN

tillkom 1979 och är regeringens samordnande och rådgivande organ för utforskning, utnyttjande och skydd av havet. Dess uppgifter är bl a att

- lägga fram förslag till ett övergripande svenskt havsresursprogram och fortlöpande utveckla detta,
- föreslå åtgärder för utveckling av svenskt näringsliv och svensk export inom havsresurssektorn,
- verka för internationellt samarbete på havsresursområdet.

Om Vattenbruk i FRNs rapportserie:

Svensk Akvakultur. Näringsgren för framtida försörjning och sysselsättning. 1980.

Under 1982 utkommer:

Får jag lov? Vattenbrukets juridik.

Som fisken i vattnet. Vattenbrukets miljöfrågor.

Pigg som en mört. Vattenbrukets hälso- och sjukdomsfrågor.

Här var'e fisk och skaldjur. Vattenbrukets ekonomi och marknadsfrågor.

Fiskevård och fiskodling. Vattenbrukets avelsmetodik.

Kräftor eller räkor. Vattenbrukets kräftdjur.

Fiskodling och teknik. Vattenbrukets tekniska möjligheter.

Hur lär man sig odla? Vattenbrukets utbildnings- och forskningsfrågor.

Vattenbruk för Sverige. Förslag till åtgärder.

ISSN 0348-3991

ISBN 91-86174-07-X